

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 3 (1938)

Δελτίον ΧΑΕ 4 (1934-1936), Περίοδος Γ'

Έγγραφα του ΙΣΤ΄ αιώνας εκ του αρχείου Ζακύνθου

Λεωνίδα ΖΩΗΣ

doi: [10.12681/dchae.1400](https://doi.org/10.12681/dchae.1400)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΖΩΗΣ Λ. (2013). Έγγραφα του ΙΣΤ΄ αιώνας εκ του αρχείου Ζακύνθου. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 3, ιε΄ - μζ΄. <https://doi.org/10.12681/dchae.1400>

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΗΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Έγγραφα του ΙΣΤ' αιώνας εκ του αρχείου Ζακύνθου

Λεωνίδας ΖΩΗΣ

Δελτίον ΧΑΕ 4 (1934-1936), Περίοδος Γ' • Σελ. ιε' - μζ'

ΑΘΗΝΑ 1938

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Ἑπὶ

ΛΕΩΝΙΔΑ ΖΩΗ.

ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΙΣΤ' ΑΙΩΝΟΣ ΕΚ ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

Τὸ ἀρχεῖον τῆς πατρῶας μου νήσου Ζακύνθου, ἰδρυθὲν βραχὺ μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Βενετῶν κατάληψιν αὐτῆς ἐν ἔτει 1485, περιέχει πλῆθος ἐγγράφων ἰδίᾳ τοῦ 15' αἰῶνος καὶ ἐξῆς. Τὸ ἀρχεῖον τοῦτο ηὐτύχησα νὰ διευθύνω ἐπὶ δεκάδας ἐτῶν, κατὰ τὰ ὁποῖα πολλὰ ἐγγράφα ἐξ αὐτοῦ παρέδωκα εἰς τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος. Τὰ κατωτέρω ἐκδιδόμενα ἐγγράφα, ἀντιγραφέντα ὑπ' ἐμοῦ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, εἶναι πολλαπλῶς ἐνδιαφέροντα μάλιστα διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἐσωτερικὴν ἱστορίαν τοῦ Γένους ἡμῶν. Ἀναφορικῶς πρὸς τὴν Ζάκυνθον προσφέρουσι τὰ κατωτέρω ἐκδιδόμενα ἐγγράφα νέα πειστήρια, ὅτι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς τῆς νήσου αὐτῆς διεκράτησεν ἀκλόνητον τὴν Ὁρθόδοξιαν, διεκράτησεν εἰς τὰς σχέσεις αὐτοῦ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, παρὰ τὴν Ἰταλικὴν, ἣ ὁποῖα ἦτο ἡ ἐπίσημος γλῶσσα τῆς διοικήσεως καὶ ἐπὶ μέρους τοῦ ἀρχοντολογίου, καὶ διεκράτησε τὰ πατρῶα ἥθη καὶ ἔθιμα.

Κατὰ τὴν ἐκδοσιν τῶν κατωτέρω ἐγγράφων διετηρήθησαν αἱ ἀνορθογραφίαι, αἱ κακαὶ στίξεις καὶ αἱ ἰδιογραφίαι τῶν πρωτοτύπων, μόνον δὲ τὰ κύρια ὀνόματα μετεγράφησαν διὰ κεφαλαίων ἀρνητικῶν γραμμάτων.

1

[Εἰς τὴν κατωτέρω διαθήκην, γραφείσαν διὰ χειρὸς τοῦ Πέτρου Κοκκάλα καὶ τηρουμένην εἰς τ' Ἀρχεῖα τοῦ συμβολαιογράφου Γαλεάτσου Στουρίωνος (1510—1525, σελ. 85) γίνεται μνεῖα ναοῦ τινος, τιμωμένου ἐπ' ὀνόματι τοῦ Παντοκράτορος Χριστοῦ, ἢ τῆς Σωτήρας. Σημειωτέον, ὅτι παρ' ἡμῖν, τοῖς Ζακυνθίοις, καὶ ἰδίως τοῖς χωρικοῖς, οὐδέποτε ἔλεγον ἢ λέγουσι «τοῦ Σωτῆρος», ἀλλὰ «εἰς τὴν ἐκκλησίαν (εἰς τὴν γιορτὴ) τῆς Σωτήρας». Καὶ εἰς τὰ Ζαγόρια τῆς Ἠπείρου ἤκουσα, ὅτι μετατρέπουσιν εἰς τὸ θηλυκὸν Σωτῆρα τὸ ἀρσενικὸν Σωτήρ (πρβλ. ἀνωτέρω, σελ. 144-145). Ὁ ναὸς τοῦ Παντοκράτορος κείμενος εἰς τὸ χωρίον Μαχαιράδων τῆς Ζακύνθου, τὸν ὁποῖον ὁ ἱερεὺς Γεώργιος Παπαδάτος, διὰ τῆς ἀπὸ 9 Φεβρουαρίου 1526 διαθήκης του (Ἀρχεῖα συμβολαιογράφου, ὡς ἄνω), καταλείπει μετὰ θάνατον εἰς τὸν υἱὸν του ἱερέα Μιχαήλ, ἀνήκει σήμερον εἰς τὰς οἰκογενεὰς τῶν Παπαδάτων, Μπουραναιῶν, Κλαμπάνιδων κλπ.]

αφιστ'. φεβρουαρίω θ'. ἡμέρα παρασκευὴ τὴν σήμερον ἐγὼ παπᾶ Γεώργης Παπαδάτος σὺν τῇ ἐμῇ πρεσβυτέρᾳ ἔχοντας δὲ τὰς φρένας καὶ ὑγιαῖς αἰσθήσεις οὐχὶ ἐξ ἀνάγκης καὶ βίας, ἀλλ' ἐξ ἰδίας γνώμης καὶ καλῆς προαιρέσεως ἐνθυμηθέντες τὴν τοῦ θανάτου τὸ μήπως αἰφνί-
 5 δίως ἐπέσῃ ἐφ' ἡμᾶς ὁ κοινὸς θεριστῆς φεῦ! καὶ ἀπαράτοι μείνωμεν, δια-
 ταπτόμεθα τῶν ἐμῶν τέκνοις ὁμοῦ καὶ θυγατρᾶσι καὶ συγγενέσι καὶ ἐγγο-
 νοῖς καὶ γνωστὸν ἔστιν τοῖς πᾶσι τὰ παρόντα μας ἠυρίσκονται κινήτᾳ
 ἓνα ζευγάρι βοήδια καὶ ἀκίνητα δὲ λέγω ἀμπέλια ὁμοῦ καὶ χωράφια,
 δεντρικὰ ἡμερα καὶ ἄγρια καὶ σπίτια καὶ ἐκκλησία ἐν οἷς δὴ λέγεται
 10 Παντοκράτορος εἰς τὰ χωράφια λέγομεν δὲ τὰ ὁποῖα χωράφια ἠυρίσκον-
 ται εἰς τοὺς τόπους, πρῶτον μὲν εἰς τὸ βουνὸ πινακίων στ'. πλεότερο
 λιγώτερο, πλησίον τοῦ παπᾶ κῦρ. Νικολάου Κακολύρη, ἀκόμη ἕτερον
 χωράφι πινακίων ι'. εἰς τόπον λεγόμενον Πηγάνου τὸ πέραμα, πλησίον
 τοῦ κῦρ. Φραντζέσκου Ἀγαλιώτη καὶ κῦρ. Ἀντρέα Ἀντίοχου, ἀκόμη
 15 καὶ ἕτερον χωράφι πινακίων ε'. πλεότερο λιγώτερο εἰς τὸ Παλιὸ ἀλώνι
 πλησίον τοῦ κῦρ. Ἀντώνι Τζαβαλᾶ, ἀκόμη καὶ ἕτερον χωράφι πινακίων
 β'. μὲ τὸ ἀμπέλι εἰς τόπον εἰς τὸ Βουκέντρι πλησίον τοῦ κῦρ. Ἀντρέα Ἀγα-
 λιώτη καὶ κῦρ. Γεώργι Ἀγαλιώτη καὶ κῦρ. Δημήτρι Κακολύρη, ἀκόμη
 ἕτερον χωράφι πινακίων δ'. πλεότερο λιγώτερο εἰς τὸν αὐτὸν τόπον
 20 πλησίον τοῦ κῦρ. Ἀντρέα Ἀντίοχου καὶ Ζάρω Σούρμπαινα, ἀκόμη ἕτε-
 ρον χωράφι πινακίων στ'. πλεότερο λιγώτερο εἰς τὴν Ἀγίαν Παρασκευή,
 πλησίον τοῦ κῦρ. Γεώργι Σιδεροκαστρίτη καὶ κῦρ Θεοδώρου Ἀργυρό-
 πουλου, ἀκόμη καὶ ἕτερον χωράφι πινακίων τριῶν εἰς τὸ Πρασικὸ πλη-
 σίον τοῦ κῦρ. Πέτρου Μπιλιάρδου, ἀκόμη ἕτερον χωράφι πινακίων θ'.
 25 εἰς τοῦ Γίδου εἰς τὸν Ἀσιγγελέα, πλησίον τοῦ κῦρ. Γεώργι Λονδαρίτη,
 ἀκόμη καὶ ἀμπέλια εἰς τόπους β'. εἰς τὰ Ἀχεροδιότικα πλησίον τοῦ κῦρ.
 Ἰωάννη Σούρμπη ὅσο καὶ ἠυρίσκεται καὶ τὸ ἕτερον πλησίον κῦρ. Γεώργι
 Δράκου καὶ κῦρ. Ἀντρέα Ἀγαλιώτη. Ταῦτα πάντα τὰ ἄνωθεν γεγραμ-
 μένα παραδίδομεν τοῦ υἱοῦ μας παπᾶ κῦρ Μιχαήλ, ὡς υἱὸς καὶ κληρονό-
 30 μος διὰ ψυχικὴν μας σωτηρίαν, νὰ εἶναι κύριος καὶ οἰκοκύρης αὐτὸς καὶ ἡ
 κληρονομία του, τὸ ὁποῖον ἐλλείπει καὶ τὸ μερτικόν του, ἐπειδὴ λέγομεν
 καὶ διὰ τὸν υἱόν μας τὸν κῦρ. Λέο ἀναπάψαμέ τον εἰς ὅλα διὰ ὅλα καὶ
 ἐδώκαμέ του καὶ εἶναι τὸ μερτικόν μας τῶν παιδιῶν του, ἀκόμη καὶ ἕτερα
 χωράφια εἰς τόπους δύο, τὸ ἓνα κομμάτι πινακίων δ'. πλησίον τοῦ Παν-
 35 τοκράτορος καὶ τὸ ἄλλο κομμάτι πινακίων ε'. εἰς τόπον ἀνακείμενον Σα-
 κογιανᾶτα, πλησίον χωραφίου κῦρ. Νικόλα Λαύδα, ἀκόμη ἕτερον χωράφι
 πινακίων β'. εἰς τὸ Λιβᾶδι, πλησίον χωράφι τοῦ κῦρ. Ἀντρέα Ἀντίοχου,
 ἀκόμη καὶ ἕτερα χωράφια εἰς τὴν Ἀγίαν Παρασκευήν, τὰ ὁποῖα χωρά-
 φια τὰ ἔχομεν πουλημένα διὰ φλουρία στ', κουρέντε, τὰ ὁποῖα τὰ ἔχω
 40 γραμμένα εἰς τὸν καιρὸν τοῦ μισέρ Δονάτου δὲ Λέτζε καὶ εἶναι πλησίον χω-
 ράφι τοῦ κῦρ. Κωνσταντίνου Σκιαδόπουλου καὶ κῦρ. Πέτρου Μηχανοῦ
 καὶ κῦρ. Κωνσταντίνου Ρέτζη καὶ κῦρ. Θεοδώρου Ἀργυρόπουλου. Ταῦτα

πάντα παραδίδομεν τὰ ἄνωθεν γεγραμμένα καὶ τὰ κάτω γεγραμμένα νὰ τὰ ἔχη ὁ υἱός μας ὁ παπᾶ κῦρ. Μιχάλης αὐτός καὶ ἡ κληρονομία του, νὰ τὰ ὀρίζη, κύριος καὶ οἰκοκύρις διὰ νὰ μᾶς ἔχη ἔγνοια εἰς τὸν καιρὸν τῆς 45
 Θανῆς μας καὶ διὰ πίστῳσιν ἀληθείας ἕκαμα τὴν παροῦσά μας διαθήκη
 νὰ εἶναι ἀπαρασάλευτη καὶ τινὰς ἀπὸ τοὺς ἡμετέρους συγγενεῖς καὶ ἐγγό-
 νια καὶ θυγατρᾶσι νὰ μὴν τὸν διασειση τὸν υἱόν μου τὸν κῦρ. Μιχαήλ,
 διὰ μαρτυρίας τῶν ἐκείσε εὐρεθέντων ἐντίμων ἀνθρώπων κῦρ, Γκίνη
 Σούρμπη καὶ κῦρ. Δομένικα Τρούσα καὶ κῦρ. Ἀντρέα Σούρμπη καὶ ἐμοῦ 50
 τοῦ γράψαντος Πέτρου Κόκλα.

Καὶ διὰ πίστῳσιν ὁμολογεῖ τὰ ἄνωθεν διὰ πίστῳσιν καὶ βε-
 βαίωσιν εἶ τις ἤθελεν ἀντιτείνει τὴν διαθήκην μου νὰ ἔχη τὴν ἀρὰν τῶν
 τριακοσίων... Θεοφόρων πατέρων. Κάγῳ παπᾶ Γεώργιος τῇ ἐμῇ χειρὶ
 ὑπέγραψα. ἀκόμη καὶ χωράφι πλησίον ἀμπελίου τοῦ Ματίου τοῦ Μπαρ- 55
 μπιάνου, χωράφι πινακίων ἐπτὰ πλεότερο λιγότερο εἰς τὴν τοποθεσίαν
 τοῦ Γκέρμπεση, τὸ ὁποῖο χωράφι νὰ εἶναι καὶ αὐτὸ τοῦ ἄνωθεν υἱοῦ μου.

2

[Ἐν τῷ 2 ἐγγράφῳ τοῦ 1524, συνταχθέντι ὑπὸ τοῦ συμβολαιογράφου Ζακύν-
 θου Θ. Αὐλωνίτου (1523—1526) καὶ τηρουμένῳ εἰς τ' ἀρχεῖα αὐτοῦ, φαίνεται ἡ
 ἐπελθούσα συμφωνία μεταξύ τῶν κτητόρων καὶ τῶν ἀδελφῶν τοῦ τε ἐν τῇ πόλει
 Ζακύνθου ναοῦ τοῦ Παντοκράτορος, χρησιμοποιουμένου ἤδη ὡς Μουσείου μετα-
 βυζαντινοῦ, καὶ τῆς σύνεγγυς αὐτῷ μονῆς, ἀπὸ πολλοῦ διαλυθείσης.]

Ἐπειδὴ ἡ θεία χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπεσκί-
 ασε καὶ εἰσῆλθε πρὸς ἡμᾶς τοὺς γεγραμμένους καὶ ἀναξίους καὶ διωγμέ-
 νους ἐκ τῆς ἰδίας ἡμᾶς πατρίδας ἀπὸ τὸ γένος τῶν Ἀγαρηνῶν καὶ συγ-
 καλέσας ἡμᾶς εἰς τὴν παροῦσαν πόλιν Ἰακύνθου καὶ αὐτὴ χαλασμένη 5
 καὶ ἀφανισμένη, ὡς καθὼς εἶδον πάντες ὑπὸ τῶν ἐθνῶν γένος τῶν Ἀγα-
 ρηνῶν, ἦλθομεν καὶ ἡμεῖς εἰς οἰκίωσιν καὶ εἰς αὖξησιν τῆς εἰρημένης πόλης
 καὶ χάριν τῆς ἡμᾶς ἐνδοξοτάτης καὶ ἐκλαμπροτάτης ἡμᾶς αὐθεντίας Βε-
 νετίας καὶ ἐπιάσαμεν καὶ ἐποιήσαμεν οἰκίας ἡμᾶς, ὥστε πλατύτερον φαι-
 νέτωσαν, διὰ τοῦτο ἡ θεία χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφώ-
 τισεν καὶ ἠξίωσεν ἡμᾶς τοὺς γεγραμμένους κτήτορας καὶ ἀδελφούς τοῦ 10
 εἰρημένου μοναστηρίου καὶ ἐκτίσαμεν αὐτὸν τὸν θεῖον καὶ ἱερὸν ναὸν
 τοῦ Παντοκράτορος ἐκ βάρους καὶ κόποις καὶ ἐξόδοις ἡμᾶς ἐν τῷ ἔτος
 ἀφιζ'. ἡμέρα πρώτη, τοῦ αὐγούστου μηνός ε'. καὶ οὐχὶ μόνον ὁ θεῖος καὶ
 ἱερὸς ναός, ἀλλὰ καὶ ξενῶνα καὶ κοινόβιον, ἵνα δεχόμεθα πτωχοὺς καὶ
 πένεις καὶ ἀσθενεῖς εἰς τὸν ξενῶνα καὶ κοινόβιον, εἰς δόξαν τοῦ κυρίου ἡμῶν 15
 Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς ἔπαινον τῆς ἐνδοξοτάτης ἡμᾶς αὐθεντίας καὶ εἰς
 μνημόσυνον περὶ ἡμᾶς τοὺς ἀμαρτωλοὺς καὶ ἀναξίους κτήτορας τοῦ θείου
 ναοῦ καὶ τοῦ ξενῶνος καὶ τοῦ κοινοβίου, καθὼς περικυκλισμένος ὑπάρχει
 καὶ φανερώτατα φαίνεται, καὶ ἐθεσπίσαμεν καὶ θεσπίζομεν ἀναμέσον ἡμᾶς
 τοὺς γεγραμμένους ἀδελφούς τοῦ εἰρημένου μοναστηρίου ἐξ ἰδίας βου- 20

λῆς καὶ γνώμης, ταῦτα τὰ γεγραμμένα κεφάλαια εἰς αὐξήσιν καὶ εἰς βοή-
 θειαν τοῦ γεγραμμένου μοναστηρίου. Τὸν κάθε χρόνον ἵνα ποιήσωμεν
 25 τρεῖς ἀξίους καὶ τιμίους ἀνδρας ἀπὸ τὴν γεγραμμένην ἀδελφότητα, ἵνα
 δώσωμεν πρὸς αὐτοὺς ταύτην τὴν ἀξίαν πρώτων καὶ γαστάλδων καὶ
 γραμματικόν, ἵνα ἠβλέπουν καὶ κυβερνοῦν τόσον τὸν θεῖον καὶ ἱερὸν ἅγιον
 ναὸν τοῦ Παντοκράτορος, ὅσον καὶ τὸν ξενῶνα καὶ τὸ κοινόβιον. Ὑπό-
 σχονται αὐτοὶ ἵνα δουλεύσουν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου μαζώνοντας τὰ ὅσα
 εἰσοδήματα ὅπερ θέλουν γίνει τοῦ ἐνιαυτοῦ, δείχνοντας ἐν ἀληθείᾳ λογα-
 ριασμὸν ἀπὸ τὸ ἐπερνώντας καὶ ἐξοδεύοντας τόσον εἰς τὸ μοναστήρι,
 30 ὅσον καὶ εἰς τὸν ξενῶνα, καὶ σώνωντας ὁ ἐνιαυτός, νὰ μαζώνωνται ἢ
 γεγραμμένη ἀδελφότης ἵνα ποιήσουν ἑτέρους κυβερνήτας, ὡς λέγομεν
 ἄνωθεν, ἵνα ποιήσουν καὶ αὐτοὶ ὡσπερ καὶ ἐκεῖνοι. Θεσπίζομεν καὶ τοῦτο
 τὸ δεύτερον κεφάλαιον, ὅτι ὁ καθείς ἐκ τούτων γεγραμμένους ἀδελφούς νὰ
 εἶναι ὑποσχόμενος ἵνα ποιήσουν καὶ δώσουν πρὸς τὸν εἰρημένον ἅγιον
 35 ναὸν λειτουργίας τρεῖς ὄλου τοῦ ἐνιαυτοῦ, εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ κυρίου
 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Παντοκράτορος, ὅπερ γίνεται ἢ ἑορτὴ εἰς τὴν
 ἕκτην τοῦ Αὐγούστου μηνὸς καὶ ὅσον ὑπεράνω δώση τὴν δευτέραν τὴν σαρα-
 κοστή τῶν Χριστουγέννων καὶ τὴν τρίτην τὴν ἀγίαν σαρακοστήμερον,
 δίδοντας καὶ τὰ λειτουργικὰ πρὸς τὸν ἱερέα τοῦ μοναστηρίου καὶ ὅποιοι
 40 οὐδὲν θέλουν ποιήσει τῆς αὐτῆς λειτουργίας, θέλομεν νὰ τὸ ποιήσουν
 εἰς ἕξοδον αὐτῶν ὁ πρῶτος καὶ ὁ γαστάλδος, ἵνα λειτουργῆται τὸ εἰρη-
 μένο μοναστήρι τὴν κάθε Κυριακῆν. Θεσπίζομεν καὶ τρίτον κεφάλαιον
 τοῦτο, ὅποιοι ἤθελε ἀξιώσει ἢ ἀδελφότης διὰ πρῶτον καὶ γαστάλδον
 καὶ γραμματικόν καὶ ἤθελεν ἀποδιώξει τὸ εἰρημένο ὄφικιον, νὰ πληρώνη
 45 μὲ χωρὶς ἄλλο ὑπέρπυρα εἶ. ἵνα εἶναι εἰς χρείας τοῦ εἰρημένου μοναστη-
 ρίου.

3

[Τὸ κατωτέρω ἔγγραφον εἶναι ἡ διαθήκη τοῦ Δήμα Λυκούρεση, τη-
 ρουμένη παρὰ τῷ ἀνωτέρῳ συμβολαιογράφῳ Στουρίωνι. Αἱ διαθήκαι ἐπὶ Βενετο-
 κρατίας ἀνεγινώσκοντο ὑπὸ τοῦ Γραμματέως τῆς Κοινότητος ἐν τοῖς ναοῖς μετὰ τὴν
 νεκρώσιμον ἀκολουθίαν, πολλῶν παρόντων καὶ ἀκούοντων.]

αφκδ'. μηνὶ Μαρτίῳ κε'

οὐδὲν τὸ παρὸν τὸ ἀεῖζων, ἀλλὰ τὰ πάντα καθυπόκειται τῇ
 φθορᾷ καὶ τὸν χρόνον παρατρέχον καὶ τήκεται καὶ τηκόμενον μαραίνε-
 5 ται, ὡς ψαλμῶδός Δαβὶδ φάσκει «ἀνθρώπος ὡσεὶ χόρτος καὶ αἱ ἡμέραι
 αὐτοῦ ὡσεὶ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ οὕτως ἐξανθήσει.» καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν αὐ-
 τὸς ὁ ψαλμῶδός φησὶ μέντοι ἐν εἰκόνι πορεύεται, πλήν μάτην ταράττεται
 οὕτως κἀγὼ ὁ Δήμας ὁ Λυκούρεσης ἐν ἀσθενείᾳ δεινῇ περιπεσὼν καὶ τὸ
 ἄωρον τοῦ θανάτου φοβηθεὶς, ἐρωμένος γοῦν ἔχων σώας τὰς φρένας
 καὶ τὸν νοῦν ἀκέραιον ἐβουλήθην πάντα τὰ κατ' ἐμὲ διατάξασθαι, εἰ
 10 ἐπλημμέλησα ἐν τῷ παρόντι βίῳ, ἐπαφίημι πρῶτον τοῖς πᾶσι χριστια-

νοῖς καὶ ὁμοίως αὐτοὶ εἰς ἐμένα καὶ ἐπαφήνω εἰς αὐτὰ τελείαν καὶ παντοίαν διόρθωσιν, καὶ ἐπαφήνω τὴν ἐμὴν σύνευνον κυρίαν εἰς τὰ ὑπάρχοντά μου νὰ μὴν τὴν διασεῖση τινὸς παρθενεύοντας, καὶ ἀλλέως ἤθελε παντρευθῆ, νὰ ἐπέρνη τὸ προικίον τῆς νὰ ὑπάγη. καὶ ἀφήνω τοῦ παιδιοῦ τοῦ ἄρφα-
νοῦ διὰ τὴν ψυχὴν μου τὸ καβάδι μου. καὶ διὰ παρακάλεσι μαρτυρίας 15
ἀξιοπίστων καλῶν ἀνθρώπων, τῶν ἐκεῖσε εὐρισκομένων κῦρ. Ἰωάν. Μοσκόπουλου, κῦρ. Θεοδώρου Χαϊκάλη καὶ κῦρ Γκίνη Χαϊκάλη.

Καὶ ἔγραψα ἐγὼ παπᾶ Γεώργις Γουῖλος πρὸς ὥρας δὲν εὐρισκό-
μενος νοδάρος. Γεώργις Βλάχος ἄσπρα ρά', ὁ αὐτὸς Γεώργις ἀκόμη ἄσπρα
κά', Νικόλαος Σαρακίνης ἐκ τὰ Πηγαδάκια ἄσπρα νη', Νικόλαος Θεο- 20
δόσης ἄσπρα μ', Λάζαρος Χαράτορας ἄσπρα ιστ'. Ἰω. Τόγιας ἄσπρα ζ'.

4

[Μεταξὺ τῶν προσφύγων καὶ εἰς Ζάκυνθον καταφυγουσῶν οἰκογενειῶν, μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων τελευταίαν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καταλέγεται καὶ κλάδος τῆς ἱστορικῆς οἰκογενείας τῶν Καντακουζηνῶν, ἧς ὁ εὐγενὴς καὶ ἄρχων Μανουὴλ Καντακουζηνός, προτιθέμενος ν' ἄσπασθῆ τὸ μοναχικὸν σχῆμα, συνέταξε παρὰ τῷ συμβ/γράφῳ Ζακύνθου Γαλεάτσῳ Στουρίωνι (σελ. 130) τὴν ἀπὸ 17 Μαΐου 1524 διαθήκην του, ὡς κατωτέρω ἔχει αὕτη. Τὸν Μανουὴλ ἡ Ἐμμα-
νουὴλ εὐρίσκω ἐν Ζακύνθῳ ἐν ἔτει 1510, ἀγνωστον δὲ ἂν εἶναι καὶ ὁ ἐν ἔτει 1552 ἀπαντῶν Μανουὴλ Κατακουζηνός, ὁ ὁποῖος, μετ' ἄλλου τινὸς Λουκᾶ Κατακουζι-
νοῦ, σημειοῦται ὅτι ἤλθεν ἐκ Μυτιλήνης.]

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύμα-
τος ἀμήν, ἔτη ἀπὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως αἰκδ'. μηνὸς Μαγίου ιζ'.
Ἰνδικτιῶνος ιβ'. εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα εἰς τὸ Ἀργάσι κατένμπροσθεν
τῶν ὑπογεγραμμένων μαρτύρων τοῦ εὐλαβεστ. ἱερέως παπᾶ Παλλαδίου
Χρυσοπλεύρη καὶ ἱερέως παπᾶ Θεοδώρου Καλονᾶ καὶ κῦρ, Γεωργίου 5
Μακρῆ, ὁ εὐγενὴς κῦρ. Μανουὴλ Κατακουζηνός συνοῶντας πρὸς αὐτόν,
ὅτι ὁ θάνατος ἐστὶν πρὸς τὸν ἀνθρώπον ὑποκείμενος πυχροῦ ἄλλο τίπο-
τες καὶ βουλόμενος ὅτι διὰ χάριν Θεοῦ νὰ ἐντυθῆ καὶ νὰ βάλῃ τὸ σκῆμα
τὸ καλογοερικό, διὰ τοῦτο δὲ ἐκ ζωῆς του ἠτοιμάσθη καὶ ἐποίησε τὴν
παροῦσαν ἐτουτὴν ὑστερὴν του διαθήκην διὰ νὰ ὀρδινιάσῃ τὰ καθόλου 10
αὐτοῦ καλά, ἵνα ἀποθάνοντας ἀδιόρθωτα μὴν μείνωσι καὶ διὰ τοῦτο
δὲ ἀφήνω ἐκ ζωῆς μου πᾶσι χριστιανοῖς τὴν τελείαν ἀγάπην καὶ συγχώ-
ρεσι, εἰθ' οὕτω θέλω καὶ ὀρίζω ὅτι ὡσὰν ἀποθάνω, τὸ σῶμά μου νὰ
θαφτῆ εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Τριάδος οὗ νῦν κατοικῶ. εἰθ' οὕτως θέλω
καὶ ὀρίζω ὅτι ἡ Καλὴ ἡ δούλη μου νὰ ἔχη ὄχ' τὰ καλά μου διὰ τὴν ψυχὴ 15
μου καὶ διὰ τὴν δούλεψ ν τῆς ὁποῦ με ἐδούλεψε τώρα γοῦν εἰς τὴν ζωὴν
μου καὶ εἰς τὸν θάνατόν μου καὶ πάντα τὸ ὀσπίτίον μου, ὅπερ ἔνε εἰς τὴν
χώραν τῆς Ζακύνθου εἰς τὴν Ἁγίαν Βαρβάρα, πλησίον καὶ σύνεγγες
ὀσπίτιον τοῦ Λίβανου. ἀφήνω δὲ ἀκόμα τῆς αὐτῆς Καλῆς παρθενεύοντας
εἴτε καὶ ἄλλοτρόπως πάλιν τὰ ὅσα τῆς ἀφήνω νὰ ἐνεμένουν τῆς Μορέ- 20

τας, ἤγουν τῆς ἀφήνω ὄλην τὴν μασαρίαν τοῦ ὀσπιτιοῦ μου ὄση καὶ
 ἂν εὐρίσκεται, ἀφήνω δὲ καὶ τοῦ παιδιοῦ μου τῆς Μορέτας, ἤγουν τῆς
 Παρασκευῆς, ὅπερ ἐπῆρα διὰ τὴν ψυχὴν μου, τὰ δύο χωράφια, τὸ ἔν
 25 ἐστὶν εἰς τοῦ Μανοῦ πλησίον ἀμπελίου τοῦ μάστρο Ἀντρέα τοῦ Νοβά-
 κου καὶ πλησίον χωραφίων τοῦ Μοσκόπουλου καὶ χωράφι ὅπερ ἔχω
 εἰς τὰ Ξεροβούνια ὅπου κρατεῖ ὁ Κοτζηφάκης καὶ ἀφήνω τῆς καὶ τὸ ἀμπέλι,
 ὅπερ ἔχω εἰς τοῦ Ἀλήσαντρου τζαπίων τριῶν μὲ ὄλα τὰ δέντρη ὅπερ
 εὐρίσκονται μέσα εἰσὲ αὐτὸ καὶ μὲ τὸ χέρσο πλησίον τὸ ἀμπέλιον τοῦ μισερ
 30 Θεδώρου Παλαιολόγου μὲ τοιοῦτον τρόπον, ὅτι τὰ ἄνωθεν πράγματα
 νὰ εἶναι εἰς χεῖρας τῆς ἄνωθεν Καλῆς εἰς κυβέρνησι καὶ ἐνέργησί τῆς νὰ ζοῦν
 ὁμοῦ μὲ τὸ παιδί τῆς ἄνωθεν Μορέτας ἔως ὄτου νὰ ἔλθῃ ἡ αὐτὴ εἰς και-
 ρὸν νὰ παντρευτῆ καὶ τότες νὰ χρεωστῆ ἡ Καλὴ νὰ δώσῃ τῆς Μορέτας
 εἰς τὴν ὑπαντρείαν τῆς τὰ ἡμισὰ ἐκ τὰ εἰρήθη ποστατικά, ἤγουν ἀπὸ τὸ
 ἀμπέλιον καὶ τὰ χωράφια. καὶ ἀφήνω τῆς ἀκόμα τῆς αὐτῆς Μορέτας
 35 μίαν κούπα ἀσημένια καὶ ἓνα ζωνάρι μὲ κοκκίνη τζέντα, ἔχει χρυσὸ σει-
 ράδι εἰς τὴν μέση, καὶ ἀφήνω τῆς καὶ δύο δαχτυλίδια ἀσημένια, τὸ ἓνα
 ἔχει κορνιόλα κόκκινη καὶ τὸ ἄλλο τὴν ἄρμα τοῦ εἰρηθέντος, καὶ ἀφήνω
 ἀκόμη τῆς αὐτῆς κουρτίναν μίαν πανὶ δὲ τορνολέτο καὶ ἓνα πάπλωμα
 γερανὶ βαθὺ καινούργιο καὶ βούλομαι νὰ τῆς κάμω καὶ ἓνα ὀσπίτιον
 40 εἰς τὸν Αἰγιαλόν, εἰς τὸ χωράφι τοῦ Λάντζα, εἴτε καὶ ἂν ἀποθάνω καὶ
 οὐδὲν τὸ ποιήσω, θέλει ἐναμένει ὁ τόπος εἰς αὐτὴν μὲ τοιοῦτον τρόπον,
 ὅταν παντρευτῆ μὲ τιμὴν, εἴτε ἀλλέου τρόπως ὄλα αὐτὰ νὰ εἶναι τοῦ
 Παγκράτη τοῦ υἱοῦ μου καὶ τὰ ἀναπόληφτα καλὰ νὰ εἶναι τοῦ Παγκράτη
 εἴ τι εὐρεθοῦν, καὶ ἂν πολλάκις ἡ ἄνωθεν Καλὴ καὶ Μορέτα ἀποθάνουν
 45 πρὶν τοῦ Παγκράτη καὶ ἂν ἔλθῃ θάνατος τοῦ Παγκράτη δίχως κληρο-
 νομίαν, νὰ ἐνεμένουν ὄλα πρὸς τὴν Μανταλένα τὴν θυγατέρα μου εἴτε
 καὶ πάλιν παρελθόντας τῆς Μαντέλένας, νὰ ἐνεμένουν πρὸς τοὺς πλέον
 σιμεοτέρους μου καὶ ἀφήνω τῆς Καλῆς καὶ τῆς Μορέτας τὸ ἓνα παράπι
 καὶ τὰ πρόβητα, ὅπερ ἔχω εἰς τὸν Καστελᾶνο καὶ μὲ τὸν Σοφιανὸ παρελ-
 50 θόντας ἐμοῦ νὰ εἶναι τῆς Καλῆς καὶ τῆς Μορέτας. καὶ οὕτως ἐποίησα τὴν
 παροῦσα καὶ ὑστερνὴ μου διαθήκη νὰ εἶναι βέβαια, κυρία καὶ ἀληθὲς
 εἰσὲ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ ἐξουσίαν.

5

[Εἶναι γνωστὸν ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τῶν Ἰουίων νήσων, ὅτι
 ἐπὶ Βενετοκρατίας ὁ λατινικὸς κληρὸς ἐθεωρεῖτο ἄνωτερος τοῦ ὀρθοδόξου κατέ-
 χων εἰς τὰς θρησκευτικὰς τελετὰς τὰ πρωτεῖα. Ἐντεῦθεν ὑπεχρεοῦτο ὁ ὀρθόδοξος
 κληρὸς νὰ συνακολουθῆ τὸν λατινικὸν εἰς τὰς λιτανείας καὶ εἰς τὰς προπομπὰς
 (ingressi) τοῦ λατινεπισκόπου καὶ τῶν Γενικῶν Προνοητῶν θαλάσσης, ν' ἀφαιρῆ
 πρὸ αὐτῶν τὸ καλυμμαύχιον καί, κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πολιοῦχου τῆς Βενετίας Ἁγίου
 Μάρκου, νὰ προσφέρῃ, λόγῳ ὑποταγῆς ἢ τιμῆς, εἰς τὸν λατινεπίσκοπον ἡμίσειαν
 λίτραν κηροῦ. Ἐνεκα ἐπεισοδίου ἐν Ζακύνθῳ, ἀπηλλάγη ὁ τῆς Ζακύνθου ὀρθόδο-

ξος κληρος τοιούτων ὑποχρεώσεων, ἐν Κεφαλληνίᾳ ὁμως καὶ Κερκύρα παρέμεινεν ἢ συνήθεια αὐτῆ μέχρι τῆς κατοχῆς τῶν Ἰονίων Νήσων ὑπὸ τῶν Γάλλων δημοκρατικῶν (1797).

Τὸ κατωτέρω ἔγγραφον ἀφορᾷ εἰς διαμαρτυρίαν τοῦ ὀρθοδόξου κλήρου Ζακύνθου πρὸς τὴν Βενετικὴν Πολιτείαν, τηρεῖται δὲ ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ συμβολαιογράφου Ζακύνθου Γαλεάτσου Στουριώνας (σελ. 151).]

αφκε'. μηνὸς ἰουνίου ιε'. ἐν τῇ πόλει νήσου Ζακύνθου, τὴν σήμερον ἐστὶν ἐμφανές, ὅτι οἱ εὐλαβέστατοι ἱερεῖς ὁμοῦ μὲ τὸν εὐλαβέστατον αὐτῶν πρωτοπαπᾶ νήσου Ζακύνθου διὰ χάριν Θεοῦ ὁμοθυμαδὸν ὅλοι οἱ ἱερεῖς ἐποίησαν ὁμόνοιαν ὁμοῦ ὅλοι, οἱ ὅποιοι ὅλοι ἐξ αὐτοῦς θέλουν ὑπογράψει ὑπὸ ἰδίας χειρὸς ἵνα στείλουν εἰς τὴν Βενετίαν δύο ἱερεῖς ἢ 5
 τρεῖς ἐπιτρόπους ἢ λαϊκοὺς νὰ ὑπᾶν διὰ ὄνομα τῶν εἰρηθέντων ἱερέων εἰς τὴν ἐκλαμπροτάτην αὐθεντίαν τῶν Βενετῶν διὰ νὰ ἀποκριθοῦν καὶ γυρέσουν ὅλα τὰ δικαιώματα, ἅπερ ἀκαρτεροῦν εἰς τὸ ρητὸν τῶν Ρωμαίων, ἐπειδὴ ὁ αὐθέντης ὁ ἐπίσκοπος τῶν Φράγκων ὥρισε τοὺς ἱερεῖς διὰ νὰ ὑπᾶν εἰς τὴν Βενετίαν νὰ τοῦ ἀποκριθοῦν ἀπάνου εἰς τὴν αὐτὴν 10
 ὑπόθεσι, διὰ τοῦτο δὲ ὁ αὐθέντης ὁ πρωτοπαπᾶς ὁ ἄνωθεν γεγραμμένος ὁμοῦ μὲ ὅλους τοὺς ἱερεῖς, οἱ περ θέλουν ὑπογράψει, εἶναι εὐχαριστημένοι νὰ πλερώσουν ὁ καθένας τὸ μερδικό του εἴ τι ἤθελε ἐξοδιαστῆ μὲ φόβον Θεοῦ καὶ μὲ ἀλήθειαν διὰ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσι καὶ οὕτως εἶναι ὅλοι εὐχαριστημένοι. 15

— καγὼ ἱερεὺς Νικόλαος ὁ Φραγκόπουλος καὶ οἰκονόμος στέργω τὰ ἄνωθεν.

— ἐγὼ παπᾶ Λέων ὁ Κατελᾶνος καὶ σακκελᾶριος στέργω τὰ ἄνωθεν.

— ἐγὼ παπᾶ Θεόδωρος Κανελῆς στέργω τὰ ἄνωθεν. 20

— ἐγὼ Κύριλλος προηγούμενος Στροφάδων στέργω τὰ ἄνωθεν.

— ἐγὼ παπᾶ Θεόδωρος ὁ Καπνίσσης στέργω τὰ ἄνωθεν.

— παπᾶ Παπαδάτος στέργω τὰ ἄνωθεν.

— ἐγὼ παπᾶ Γεώργιος Φραγκόπουλος στέργω τὰ ἄνωθεν.

— ἐγὼ παπᾶ Μανώλης Σανμπάτης στέργω τὰ ἄνωθεν. 25

— ἐγὼ ἱερεὺς Λουκάς Μάρκος στέργω τὰ ἄνωθεν.

— ἐγὼ παπᾶ Νικόλαος Λογοθέτης στέργω τὰ ἄνωθεν.

— καγὼ ἱερεὺς Ἰωάννης Παρίσης στέργω τὰ ἄνωθεν.

— καγὼ ἱερεὺς Γεωργίου στέργω τὰ ἄνωθεν.

— καγὼ παπᾶ Μᾶρκος Χρυσοπλεύρης τάχα καὶ σακκέλιος 30
 στέργω τὰ ἄνωθεν.

— ἐγὼ παπᾶ Γεώργιος Μαρίνος στέργω τὰ ἄνωθεν.

— ἐγὼ παπᾶ Σταμάτης Μαυράγγελος στέργω τὰ ἄνωθεν.

— ἐγὼ παπᾶ Ἀντώνιος Γάσπαρος στέργω τὰ ἄνωθεν.

— ἐγὼ παπᾶ Φίλιππος Χαρτᾶς καὶ ἔξαρχος στέργω τὰ ἄνωθεν. 35

— ἐγὼ παπᾶ Πέτρος Στρούζας στέργω τὰ ἄνωθεν.

— ἐγὼ παπᾶ Πέτρος Μακρῆς στέργω τὰ ἄνωθεν.

- ἐγὼ παπᾶ Γεώργιος Κρόκος στέργω τὰ ἄνωθεν.
 — ἐγὼ παπᾶ Γαλεάτζος Πετροῦτζος στέργω τὰ ἄνωθεν.
 40 — ἐγὼ παπᾶ Νικόλαος ὁ Μανδρικήρης στέργω τὰ ἄνωθεν.
 — ἐγὼ παπᾶ Ἄντωνιος Γλαρεντζᾶνος στέργω τὰ ἄνωθεν.
 — ἐγὼ παπᾶ Μᾶρκος Μαρκῆνος στέργω ὡς ἄνωθεν δηλοῖ.
 — ἐγὼ ἱερομόναχος Παλλάβιος στέργω τὰ ἄνωθεν.
 — ἐγὼ παπᾶ Νικόλαος Κακολύρης ἅμα ἐτοῦτο.
 45 — ἐγὼ παπᾶ Φίλιππος στέργω τὸ ἄνωθεν.
 — ἐγὼ παπᾶ Στέφανος στέργω τὰ ἄνωθεν.
 — ἐγὼ παπᾶ Ἰωάννης Βλαντίκας τὰ ἄνωθεν.
 — ἐγὼ παπᾶ Νικόλαος Λιβάνης στέργω τὸ ἄνωθεν.
 — ἐγὼ παπᾶ Ἰωάννης Βάλμης στέργω τὸ ἄνωθεν.
 50 — ἐγὼ παπᾶ Νικόλαος Ρένεσης στέργω τὸ ἄνωθεν.
 — ἐγὼ παπᾶ Λουκάς ὁ Γοῦσκος στέργω τὸ ἄνωθεν.
 — ἐγὼ παπᾶ Γεώργιος Μαρκῆνος στέργω, ὡς ἄνωθεν δηλοῖ.
 — ἐγὼ παπᾶ Κωνσταντῖνος Κάφιρης στέργω τὰ ἄνωθεν.
 — καγὼ Δημήτριος ἱερεὺς τὸ ἐπίκλην Μαλαντρίνος στέργω
 55 τὸ ἄνωθεν.
 — καγὼ Ἰωάννης Πατρίκιος ἱερεὺς στέργω τὸ ἄνωθεν.

6

[Ἡ περὶ ἧς τὸ κατωτέρω δωρητήριον ἐγγραφον μονὴ τῆς Θεοτόκου Σκοπιωτίσσης, κτίσμα τοῦ ΙΕ'. αἰῶνος ἐπὶ τοῦ βουνοῦ τῆς Ζακύνθου Σκοποῦ, ἐξ οὗ καὶ ἡ ὀνομασία αὐτῆς, εἶναι ἡ μόνη σφωζομένη μέχρι τοῦδε ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, ἐξακολουθεῖ δὲ κατεχομένη ὑπὸ τῆς εὐγενοῦς καὶ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐλκούσης τὴν καταγωγὴν οἰκογενείας τῶν κομίτων Λογοθετῶν. Περὶ τῆς μονῆς ταύτης διέλαβον ἐν ἐκτάσει εἰς τὸ ἔργον μου : «Αἱ ἐν Ζακύνθῳ Μοναί» (Ἐν Ζακύνθῳ, 1900), εἰς τὸ ἄρθρον μου : «Μεσαιωνικὸς ναὸς ἐν Ζακύνθῳ» (περιοδικὸν Ἀθηνῶν «Βυζαντίς», τόμ. Β', τεύχ. Γ' καὶ Δ', 1912) καὶ ἐν τῷ : «Λεξικῶ Ζακύνθου», τόμ. Γ', σελ. 1017 ἐν λέξει : Σκοπιώτισσα.

Τὸ δωρητήριον ἐγγραφον συνετάχθη παρὰ τοῦ συμβολαιογράφου Ζακύνθου Βαρνάβα Φραγκοπούλου, εἰς τ' ἀρχεῖα τοῦ ὁποίου καὶ τηρεῖται (1521—1556) σ. 142.]

- αφλδ'. ἡμέρα β'. τοῦ ἰανουαρίου μηνὸς ἰνδ. η'. ἐν τῷ αἰγιαλῷ πόλεως καὶ νήσου Ζακύνθου, ἐντὸς ἐργαστηρίου ἐμοῦ Βαρνάβα Φραγκοπούλου νοταρίου δημοσίου καὶ τῶν κάτω γεγραμμένων μαρτύρων ἐπαρέστη ἐνώπιον ἡμῶν τῇ προρρηθείσῃ ἡμέρᾳ ὁ τιμιώτατος μισέρ Ἄντωνις 5 Δακουζᾶς, ὡς οἰκοκύρης καὶ ἀφεντότοπος καὶ κληρονόμος ὅπερ ἐστὶ καὶ ὀνομάζεται εἰς τὰ παντοῖα του ὄλα οὐκ ἔκ τινος βίας, ἀνάγκης ἢ δελεασμοῦ, ἢ ἀφεντικῆς ἐπηρείας ἢ ὀχλήσεως ἢ ἐτέρας ἀνάγκης, ἀλλὰ διὰ τοῦ καλοῦ θελήματος καὶ ἐξουσίας, ἔδωσεν καὶ παρέδωσεν πρὸς τὸν εὐλαβέστατον κῦρ. παπᾶ Νικόλαον τὸ ἐπίκλην Λογοθέτην ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς 10 τοὺς αἰῶνας καὶ πρὸς πάντας τοὺς κληρονόμους καὶ διαδόχους αὐτοῦ

τὸ μοναστήριον τῆς κυρίας μας Θεοτόκου τῆς ἐπ' ὀνόματι Σκοπιώτισσας, ὡς καθὼς εὐρίσκεται μὲ ὅλα τὰ δικαιώματα τοῦ περιγύρου τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου, ἵνα ἔχουν καὶ κρατοῦν αὐτὸ ἀπὸ κληρονομίας εἰς κληρονομίαν αὐτῶν, ὡς ἴδιοι οἰκοκυραῖοι καὶ ἐξουσιασταὶ ἐλεύθερον, πάντι ἐλεύθερον ἀπὸ παντὸς βάρους καὶ τέλειον σὺν πασῶν νομίμων καὶ προνομίων τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου ἐσόδων καὶ ἐξόδων καὶ εἰς νομὴν τοὺς ἔδω- 15
 σεν διὰ κονδυλίου καὶ ἔδωσεν πρὸς αὐτοὺς δύναμιν κυριότητος εἰς τὸ προ-
 γραφέν μοναστήριον καὶ ποτὲ τῷ καιρῷ τοῦ μὴ ἔχειν τολμῆσαι εἰσελθεῖν
 εἰς ἐναντιότητα τινὰς ἀπὸ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, μήτε συγγενῆς αὐτοῦ,
 μήτε ἕτερος δι' αὐτοῦ, μήτε ἄρσεν, μήτε θῆλυ, ἵνα ἀνατρέψουν ἢ ἀκρω- 20
 σουν τὴν παροῦσαν γραφὴν, ὡς καθὼς τὸ εἶχε δομένον καὶ ὁ μακαρίτης
 πατήρ αὐτοῦ, ὁ ποτὲ μισέρ Γουλιάμος Δακουζιάς, οὕτως τὸ ἔδωσεν καὶ
 ὁ προγραφεὶς μισέρ Ἀντώνις διὰ τὴν ψυχὴν τοῦ πατρὸς καὶ μητρὸς
 αὐτοῦ καὶ ἐδικὴν του καὶ πάντων τῶν ἀπελθόντων καὶ ἐπερχομένων
 ἐξ αὐτῶν διὰ νὰ ἔχουν καὶ τὸ μνημόσυνον εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα, 25
 ὡς λέγομεν καὶ ἄνωθεν. διὰ γὰρ πλείω ὠφέλειαν καὶ ἀσφάλειαν ἐγεγόνει
 ἡ παροῦσα γραφὴ, ἔγγραφον γραφέν παρὰ Βαρνάβα Φραγκοπού-
 λου νοταρίου δημοσίου, τῷ ἡμῶν συνήθει σημείῳ σημειωθὲν καὶ δοθὲν
 κατενώπιον τιμίων ἀνδρῶν παρακληθέντων μαρτύρων μισέρ Ντομένε-
 γου Βασκόνη καὶ κύρ. Νικολάου Ρουσέου καὶ κύρ. Γληγόρι Κοντοσταύλου. 30

7

[Ἡ κατωτέρω συμφωνία ἐγένετο μεταξὺ τοῦ Τζάννε ἢ Ἰωάννου Μπαρζόν (Βαρζοῦ) καὶ τοῦ ἱεροδιδασκάλου Θεοφυλάκτου Παρίση, μετερχομένου, ὡς συνήθως κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, καὶ τὸν συμβολαιογράφον. Ἡ συμφωνία τηρεῖται εἰς τ' ἀρχεῖα αὐτοῦ (1544—1570, σελ. 107).]

—αφμστ'. ἡμέρα 1'. τοῦ ἰανουαρίου μηνός, ἰνδ. δ'. Τὴν σήμερον ἐγὼ ὁ Παπαῖ Θεοφύλακτος Παρίσης ἐσυμφώνησε μὲ τὸν κ. Τζάννε Μπαρζόν ἵνα μάθω τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὰ γράμματα ξέψαλμα, ὀκτὸήχον, ψαλτήριον καὶ ἀπόστολον καὶ νὰ ὀφείλῃ ὁ ἄνωθεν κύρ Τζάννες νὰ μοῦ 5
 δίδῃ διὰ κόπον εἰς τὸ ἄνωθεν μάθημα τοῦ υἱοῦ του φλουρία ε'. κουρέντε
 καὶ νὰ χρεωστῶ νὰ τότε μαθαίνω γράψιμο καὶ μαθαίνοντας τὸ παιδί
 κάθε μάθημα, νὰ πληρῶνῃ ὁ πατέρας αὐτοῦ. Ὑπὸ μαρτυρίαν τοῦ εὐλα-
 βεστάτου ἱερέως παπαῖ Πέτρου Λιτάρδου καὶ κύρ. Πιέρου Μακρῆ.

8

[Καὶ ἑτέρα συμφωνία ἐγένετο μεταξὺ τοῦ Πέτρου Πορφύρη καὶ τοῦ γραμματικοδιδασκάλου Νικολάου Καιροφύλα, τηρουμένη εἰς τ' ἀρχεῖα τοῦ ἄνωδι συμβολαιογράφου Θεοφ. Παρίση (σελ. 89).]

Τῆ 21 Ὀκτωβρίου 1549. Ὁ Πέτρος Πορφύρης ἐσυμφώνησε μὲ τὸν Νικόλαον Καιροφύλαν ἵνα μαθητεύσῃ τὸ παιδί αὐτοῦ ὀνόματι

Νικόλα ξέφαλμα, όκτόηχον, ψαλτήριον, άπόστολον και γράψιμον και ό κύρ. Πέτρος ύπόσχεται ίνα όφείλη νά δώση του ήρημένου κύρ. Νικόλα
5 διά δούλευσι του αύτου παιδιου άσπρα 200 και νά δίδη ό κύρ. Πέ-
τρος του κύρ. Νικολή πρό πάρται φλουρι χρυσό α'. βενέτικο
καί τó ρέστο τόν άριθμόν έως τά άσπρα 200 μέ τοιούτον νά έβγάνη
τό παιδι μαθημένο γράμματα και γράψιμο, ώς καθώς είναι συνήθεια
έν Ζακύνθω τών σκολίων.

[Σημ. Στ. 5: "Άσπρον (αχδζέ' παρά Τούρκοις, κερμάτιον λευκόν), είχεν άξίαν ίσην πρός τó $\frac{1}{120}$ του Τουρκικού γροσιου. 'Ο'Ιωαννίκιος ό Καρτάνος έν τῷ περι «Φι -
λαργυρίας» λόγῳ του λέγει, ότι 200 άσπρα ίσοδυνάμουν τότε πρός 4 δρουκάτα,
ή χρυσά ένετικά νομίσματα. Καί ό Λεουγκλάβιος, λέγει ότι, κατά την αύτην περίοδον,
12Τ'. έκατ/δα, 4 μέν άσπρα ήδύναντο μίαν δραχμήν, 54 δέ, έν χρυσοῦν σουλτανίον
(sultanino), ίσον τῷ βενετικῷ χρυσῷ νομίσματι κατά τε την άξίαν και τó βάρος. (Βλ.
Σ. Λάμπρον, «Ν. Έ λ λ η ν ο μ ν ή μ ω ν», τόμ. Γ', σ. 529). Κατά δέ τόν Μ. Γεδεών, «Π ρ ο ι -
κ ό ν ν η σ ο ς, σ. 51, έκατόν πενήντα άσπρα ίσοδυνάμουν πρός 4 φιορίνια και έτι πρός,
ή περίπου ένδεκα φράγκα. Καί ό ίδιος «"Ε γ γ ρ α φ ο ι λ ί θ ο ι κ α ί κ ε ρ ά μ ι α», σελ.
ρλθ', 1775 άσπρα περίπου 120 φράγκα τής σήμερον. Κατά τόν Ν. Πολίτην, «Π α ρ ο ι -
μ ί α ι», τόμ. Α', σ. 291, τó άσπρον ίσον πρός τó $\frac{1}{3}$ του παρᾶ, ή τó $\frac{1}{120}$ του γρο-
σιου. Τó άσπρον έν έτει 1900 ύπελογίζετο πρός δύο λεπτά και κλάσμα τι του τότε
λεπτοῦ.— Στ. 6: πρό πάρται=προκαταβολικῶς.— Στ. 6: τó φλουρι ή φλωρι τῷ
1546 και 1560 είχεν άξίαν 50 άσπρων. (συμβολαιογράφος Θ. Παρίσης σ. 342.)—
Στ. 6: μέ τοιούτον = και οὔτω].

9

[Και τρίτη συμφωνία διδασκαλίας άπαντᾶ μεταξύ του Πέτρου Ραφομα-
νίκη και του τότε άναγνώστου Νικολάου Καιροφύλα, τηρουμένη εις τά άρχεία του
αύτου συμβολαιογράφου Θ. Παρίση (σελ. 172) έχουσα, ώς έπεται]

αφν'. ήμέρα ιε'. του δικεμβριου μηνός, την σήμερον παρών σω-
ματικῶς ό κύρ Πέτρος Ραφομανίκης και έσυμφώνησε μέ τόν κύρ Νικόλα
άναγνώστη Καιροφύλαξ ύποσχόμενος ό αύτός άναγνώστης ίνα όφείλη
νά μαθητεύση του κύρ. Πέτρου τά δύο παιδιά, τόν Δημήτριον, και τόν
5 Κωνσταντίον τó μισό ψαλτήρι και άπόστολον και χωρίς τó γράψιμον,
και μέ τοιούτον, νά τά μάθη νά διαβάζουν τά γράμματα κατά την συνή-
θεια άνεμποδίστως και ό κύρ Πέτρος νά όφείλη νά δίδη του άνωθεν διδα-
σκάλου διά κόπον και μάθησι τών παιδιών του άσπρα ρ'. ήτοι έκατό,
τά άσπρα ν'. νά όφείλη και δίδη ό κύρ Πέτρος τó μισοσαράκοστο τής μεγα-
10 λης σαρακοστής τής έρχομένης, και τó έτερο φλουρι τελειώνοντας τά παι-
δια και νά μην χρεωστή άλλο νά δόση ό κ. Πέτρος του διδασκάλου, μόνο
πασχάτικο, οὔχι άλλο. ύπό μαρτυρίαν κύρ Γεωργ. Γκρέκας και κύρ. Γα-
λιάτζος Θωμόπουλος.

10

[Καί νεωτέρα ἐνδιαφέρουσα συμφωνία συνήφθη μεταξύ τοῦ Ἰακώβου Δοξαρά καί τοῦ διδασκάλου Κωνσταντίνου Βουτζανέση, τηρουμένη εἰς τ' ἀρχεῖα τοῦ συμβολαιογράφου Ζακύνθου Ἀναστασίου Λογοθέτη (1548—1598, σελ. 32].

αφνγ'. ἰνδ. β'. ἡμ. 16 τοῦ Νοεμβρίου

τὴν σήμερον ὁ κῦρ. Ἰακώβος Δοξαράς ἀπὸ ἓν μέρος, ἐκ δὲ τὸ ἕτερον ὁ κῦρ. Κοσταντῆς Βουτζανέσης, τὴν δὲ σήμερον ἐσυμφώνησαν τὰ δύο μέρη ἀμφοτέρωθεν καὶ ὑπόσκειται ὁ ρηθεὶς κῦρ. Κοσταντῆς ὁπῶς νὰ μάθῃ τὰ γράμματα τὰ ρωμέϊκα τὰ παιδία τὰ δύο τοῦ ἀνοθεν κῦρ. Ἰακώβου, τὸν 5 Δημήτρι καὶ τὸν Ἀντώνιον, ἡγουν νὰ τὰ μάθῃ τὸν προοιμιακὸν καὶ πτοήχη, ψαλτήρι καὶ ἀπόστολο διὰ φλορία κουρέντε πέντε ὕμισυ 5 1/2 καὶ μαθαίνοντας ὁ ἀνοθεν κῦρ. Κοσταντῆς τὰ εἰρημένα παιδία καλὰ ἀρεσκούμενα διὰ καλὸς διδάσκαλος ξοφλόντας τα ὑπόσκειται ὁ ἀνοθεν κῦρ. Ἰακώβος ἵνα ὀφείλῃ νὰ δίνῃ καὶ νὰ πληρώνῃ τὰ εἰρημένα στάμενα 10 5 1/2 φλορία πρὸς τὸν εἰρημένον κῦρ. Κοσταντῆ χωρὶς λόγου καὶ κρίσεως καμίας. καὶ οὕτως ἐσυμφώνησαν τὰ ἀνοθεν γεγραμμένα μέρη κατέμπροσθεν παρακληθέντων μαρτύρων κῦρ. Στεφάνου Ρούντζερη καὶ Νικολάου Πατίλα καὶ κρ. Τζάνε Κοντόσταυλου.

(Σημ. Στ. 7: κουρέντε=τρέχοντα, ἐν κυκλοφορίᾳ.— Στ. 10: στάμενα= χρήματα.)

11

[Ἐν τῷ φρουρίῳ Ζακύνθου ἐσφύζετο ἄλλοτε ναὸς τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, προστάτου τῆς νήσου ἐκείνης, πρὸ τῆς ἀνακηρύξεως ὡς τοιοῦτου τοῦ Αἰγίνης Ἁγίου Διονυσίου. Τὸν ναὸν τοῦτον, πατρωνικῶ δικαίωματι, παρεχώρησεν ἡ Βενετικὴ Πολιτεία διὰ βίου πρὸς τὸν ἐν Ζακύνθῳ παραμένοντα πρωτοπαπᾶν Ναυπλίου Νικόλαον Μαλαξόν, ὅστις τὴν 17 Νοεμβρίου 1557, ὡς κατωτέρω, κατέστησεν ἐφημέριον τοῦ ναοῦ τὸν ἱερέα Ἀντώνιον Καφίρην καὶ διὰ τοῦ κατωτέρου ἐγγράφου, συνταχθέντος παρὰ τοῦ συμβολαιογράφου Π. Παλαιολόγου (1541—1559) καὶ τηρουμένου εἰς τ' ἀρχεῖα αὐτοῦ, παρέδωκε τὰ ἱερά σκεύη καὶ τὰ βιβλία τοῦ ναοῦ εἰς τοὺς μνημονευομένους ἐπιτρόπους.]

αφνζ'. ἰνδ. α'. ἡμέρα αζ'. τοῦ νοεμβρίου μηνὸς εἰς τὸ κάστρο Ζακύνθου ἔνδον τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, ὁ εὐλαβέστατος πρωτοπαπᾶς Ναυπλίου κῦρ. Νικόλαος ὁ Μαλαξός, ὡς ἐκεῖνος ὅπου εὐρίσκεται μπενεφιτζιάδος ἀπὸ τὴν ἐκλαμπροτάτην αὐθεντίαν εἰς τὸν ἀνοθεν ναὸν τοῦ μεγάλου Προδρόμου καὶ εἰς δυνάμεως τῆς ἐπι- 5 τροπικῆς ὡσπερ ἔκαμε, καθὼς φαίνεται εἰς τὰ ἄτη ἐμοῦ νοταρίου, ἔδωκε καὶ ἐπαρέδωκε τὰ κάτωθεν ἱερά καὶ βιβλία τῶν ἐπιτρόπων του, καθὼς κάτωθεν φαίνονται, ἡγουν τοῦ μίσερ Νικολάου Μαρτελάου καὶ κῦρ. Γεώργι Γαητάνη νὰ τὰ ἔχουν εἰσὲ φύλαξιν καὶ ὅταν ἤθελε κάμνει 10 χρεία διὰ ὑπηρεσία τῆς ἐκκλησίας, νὰ τὰ δίδουν τοῦ ἐφημερίου νὰ κάμνη

- τὴν ὑπηρεσία καὶ πάλιν νὰ τὰ ἐπιστρέφῃ εἰς τὴν αὐτὴν φύλαξιν.
- Ἐνα βαγκέλιο βεβράϊνο καθημερούσιο ἐντυμένο μὲ γεράνιο βελουδο καὶ μὲ μία στρῶσι ἀργυροδιάχρυση καὶ δύο κομμάτια ἀσῆμι στενὸ ἀπὸ ἄνωθεν τοῦ σανιδίου ἕως κάτω καὶ ἄλλα τέσσαρα κομμάτια
- 15 ἀσῆμι εἰς τὲς τέσσερες ἀγκωνές τοῦ σανιδίου . . . . . βολοῦμε πρῶτο,
 — Ἐναν ἀπόστολον τῆς στάμπας . . . . . μῆκος δεύτερο,
 — Ψαλτήριον τῆς στάμπας . . . . . μῆκος δεύτερο,
 — Ὡρολόγιον ἐν διὰ χειρὸς . . . . . μῆκος τρίτο,
 — Ὀκτόηχος ἐξηγημένη . . . . . μῆκος πρῶτο,
- 20 — Ἀποστολοβάγκελο σαβατοκύριακο . . . . . μῆκος δεύτερο.
 — Λειτουργία μία τηλικτηβέβρανο προηγιασμένη.
 — Λειτουργίαι τρεῖς διὰ χειρὸς τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ μεγάλου Βασιλείου καὶ τῶν προηγιασμένων βαμβάκινες, ... μῆκος δεύτερο
 — Τριώδιον ἓνα διὰ χειρὸς μετὰ τῆς μεγάλης ἑβδομάδος βαμπάκινο.
- 25 μῆκος πρῶτο.
 — Πεντηκοστάρι ἓνα τῆς στάμπας . . . . . μῆκος δεύτερο.
 — Παρακλητικὸ ἓνα τῆς στάμπας . . . . . μῆκος πρῶτο
 — Ἀνθολόγιον ἓνα τῶν δώδεκα διὰ χειρὸς. . . . . μῆκος πρῶτο.
 — Μηναιόν, ὁ σεπτέμβριος ἐν διὰ χειρὸς βαμπάκινο . . . . . μῆκος δεύτερο
- 30 — Τριμηναιόν τῆς στάμπας σεπτεμβρ. ὀκτ. καὶ νοέμβρ. μῆκος πρῶτο
 — Ἐτερον τριμηναιόν δεκεμβ. ἰανουαρ. καὶ φεβρουάριος τῆς στάμπας . . . . . μῆκος πρῶτο
 — Ἐτερο τριμηναιόν διὰ χειρὸς μάρτιος, ἀπρίλης καὶ μάλιστα Στουδιτης βεβράνον . . . . . μῆκος πρῶτο
- 35 — Ἐτερο τριμηναιὸ τῆς στάμπας μάρτ. ἀπρίλης καὶ μάλιστα μετὰ κοκκινωτομάρι . . . . . μῆκος πρῶτο
 — Μηναιόν ὁ αὐγουστος διὰ χειρὸς . . . . . μῆκος δεύτερο
 — Τυπικὸν ἓνα διὰ χειρὸς . . . . . μῆκος δεύτερο
 — Βιβλίον περιέχον εἰς τὴν ἀρχὴν λόγον τῆς Λαμπρᾶς, τὸ ὁποῖον εἶναι κυριακοδρόμι μετὰ βενετικὸν στάχωμα . . . . . μῆκος δεύτερο.
- 40 — Βιβλιάριον περιέχον πράξεις κοσμικὰς καὶ ἐπιστολάς . . . . . μῆκος τρίτον
 — Βιβλίον παλαιὸν περιέχον τὰς ἀκολουθίας τοῦ Γενεσίου καὶ ἀποτομῆς τοῦ Προδρόμου καὶ λόγους τῶν αὐτῶν ἑορτῶν . . . . . μῆκος δεύτερο
- 45 — Στηχηράριον παλαιὸν χωρὶς σανίδα . . . . . μῆκος πρῶτο
 — Εὐχολόγιον ἐν μὲ μία στρῶσι ἀργυρῆ . . . . . μῆκος δεύτερο
 — Δισκοπότηρον ἓνα, τὸ καυκὶ ἀργυρὸ, τὸ ποδᾶρι χαρκοματένιον
- 50 λαβοράδο σηκωτὸ καὶ ὁ δίσκος χαρκοματένιος περιχρυσωμένα, φουρνίδα μετὰ τῶν ἱερῶν καλυμμάτων, ἦγουν:
 ἄεραν χρυσοκόκκινον καὶ ἱεροκαλύμματα τοῦ δίσκου, ἓνα καμαυχένιον

καὶ τοῦ ποτηρίου ἄλλο, ἓνα μεταξωτὸ πράσινο, λαβίδα μία ἀργυρῆ.

- Ἄστερίσκος ἓνας σταγωνένιος
- Λόγχη μία σιδερένια 55
- Καθιέρωσις μετὰ τοῦ ἀντιμηνσίου.
- Θυματήριον ἓνα ἀργυρὸ ὄλο.
- Ἔτερα θυματήρια δύο παφιλέτικα πρῶτο καὶ δεύτερο.
- Κροντήρι ἓνα παλαιό,
- Κοῦπα μία ἀργυρῆ, 60
- Σιγλέρι ἓνα παφιλένιο διὰ τὸν ἀγιασμόν,
- Φελόνι ἓνα δαμασκῆ ἄσπρο μὲ πολονδεσποτικὸν ρεκαμάδον.
- Φελόνι ἕτερο,
- Στηχάρι ἓνα κόκκινο μεταξωτό,
- Στηχάρι ἕτερο, 65
- Πετραχειῖλι ἓνα ρεκαμάδον,
- Ἔτερο πετραχειῖλι κόκκινο βελουδένιο,
- Ὑπογονάτιον ἓνα χρυσοῦφαντο μὲ σταυρὸν χρυσοῦν εἰς τὴν μέση,
- Ἐπιμάνικα ζευγάριον ἓνα χρυσαῖ,
- Ἐπιμάνικα ζυγὴ μία τζενταδένια κόκκινα, 70
- Ὑποδέα μία μεγάλη φερσετὴ μὲ κόκκινο βελουῖδο καὶ γαλαζοκίτρινο μεταξωτό,
- Καμπανέλα μία,
- Δύο πηθάρια λαδικὰ ἄδεια.

Καὶ διὰ πίστεως ἐγεγόνει ἡ παροῦσα εἰς πίστιν καὶ ἀσφάλειαν 75 ὑπὸ μαρτυρίας κῦρ. Πέτρου Κοκκάλα, Καλοῖωάννη Παγούδη καὶ κῦρ. Φώτη Κουρτέζη, ἐνώπιον τῶν ὁποίων ὠμολόγησε ὁ ἄνωθεν κῦρ. Νικολός, πῶς ἔλαβε ὅλα τὰ ἄνωθεν εἰς σὲ μιὰ κασέλα μὲ τὸ κλειδί.

Ἐγὼ Τροβάζος Πάγκαλος νοτάριος παρακαλεστὸς ὑπὸ τῶν 80 δύο μερῶν, ἔγραψα.

[Σημ. Στ. 4: μπενεφετζιάδος= εὐεργετημένος.— Στ. 6: ἄτη= πράξεις.— Στ. 11: βεβράϊνο = ἐκ μεμβράνης.— Στ. 15: βολοῦμε = τόμος.— Στ. 16: τῆς στάμπας= ἐντυπο.— Στ. 18: διὰ χειρὸς= χειρόγραφον.— Στ. 21: τηλικηβέβρανο = ἐσταχωμένη διὰ μεμβράνης.— Στ. 50: λαβοράδο= εἰργασμένον.— Στ. 50: σηκωτὸ= ἐγγλύφως.— Στ. 50 φουρνίδα= ἐφοδιασμένα.— Στ. 54: σταγωνένιος= ἐκ ψευδαργύρου.— Στ. 58: παφιλέτικα= ἐκ χρυσοχάλκου.— Στ. 61: σιγλέρι= καδίσκος.]

12

[Τὸ κατωτέρω προικῶν συμβόλαιον, συνταχθὲν παρὰ τοῦ συμβολαιογράφου Ζακύνθου Ἀγγέλου Ρωμανοῦ (1547—1567) εἰς τ' ἀρχεῖα τοῦ ὁποίου καὶ τηρεῖται, διαλαμβάνει τὴν προῖκα, τὴν ὁποίαν ὁ Πέτρος Δε - Φραντζέσκης παραδίδει πρὸς τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ Λουτζιαν καὶ τὸν μελλόνυμφον αὐτῆς Παῦλον Πανδόνην. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ συμβολαιογράφου Θ. Γραικοῦ (1564—1575), ἡ προῖξ παρεδίδοτο εἰς τὸν μνηστῆρα τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου «.... νὰ χρεωσθῆν ἂν τὰ δώση τὰ ὑποστατικά, ρουχισμόν καὶ ἀπὸ τὰ μετρητὰ δουκάτα ἑκατὸν

πενήντα πριν τῆς εὐλογήσεως ἡμέρες τρεῖς...» Σήμερον ἡ προικοπαράδοσις ἐν Ζακύνθῳ γίνεται συνήθως μίαν ἢ δύο ἡμέρας πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου.]

Ἐν Χριστοῦ ὀνόματι ἀμήν, ἔτη ἀπὸ τῆς αὐτοῦ γεννήσεως αἴμα. ἰνδ. ε'. ἡμέρα λα'. τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός, εἰς τὸν αἰγιαλὸ τῆς παρούσας πόλεως καὶ νῆσος Ζακύνθου, εἰς τὸν οἶκον τοῦ παρῶν μρ Πιέρου δὲ Φραντζέσκου. ἡ περιλαβὴ τῆς προικὸς, ὅπερ περιλαμβάνει ὁ παρῶν 5 κῦρ. Παῦλος Πανδόνης καὶ ἡ παρῶν συμβία αὐτοῦ, ἡ κυράτζα Λουτζία ἀπὸ τὸν ἄνωθεν μρ Πιέρο ἀδελφὸν αὐτῆς, εἰς κινήτὰ καὶ ἀκίνητα, ὡς καθὼς διαλαμβάνει καὶ τὸ προικοσύμφωνον αὐτῶν, ὡς φαίνεται γεγραμμένο εἰς τὰ ἄτῃ ἐμοῦ νοταρίου, εἰς τοὺς αἴμα. μαρτίου ε'. καὶ ἤξιωσαν τοὺς ὑποκάτωθε γεγραμμένους τιμίους στιμαδόρους, τὸν εὐγενῆ μρ. 10 Μπενάρδο δὲ Φραντζέσκη καὶ εὐγενῆ μρ. Τζουάνε Σιγοῦρον καὶ Ρεμπὶ Ἀμπράμ Κόπιο, ἵνα ἰδοῦν καὶ στιμάρουν τὰ ὑποκάτωθεν γεγραμμένα. Ἐν πρώτοις:

- Κρεββάτι ἓνα καινούργιο γεμάτο πτερό, μὲ μία μακρυνάρα γεμάτη πτερό καὶ προσκεφαλάδας στ' καὶ δύο μικρὰ στιμάδα φλωρία κορέντε 10.—
- 15 —σεντόνια δύο ψιλὰ κεντιστὰ ξώστηθα μὲ κλοναῖς. . . . φλ. 12.—
 —ἔτερα σεντόνια δύο ψηλά, σκέτα ἄβρεχα . . . . φλ. 5.—
 —ἔτερα σεντόνια φορεμένα ψηλά . . . . φλ. 4.—
 —πάπλωμα ἓνα μπλάβο μὲ σωπάνι κόκκινο . . . . φλ. 8.—
 —ἔτερο πάπλωμα ἓνα ἄσπρο λαβοράδο σουριάνικο . . φλ. 8.—
- 20 —ἐμπροστοκούρτουνα δύο κομμάτια ἀρμιζίνα, κόκκινα καὶ καρνάδα . . . . φλ. 5.—
 —ἔτερα λινὰ βεργάδα μὲ τὸ ραντζαοῦνι τους . . . . φλ. 2.—
 —ἐνδεμέλαις λιναῖς κεντηταῖς μὲ κλοναῖς καὶ ἓνα ζευγάρι μὲ μετάξια μαῦρα, ζευγάρια ἔξη . . . . φλ. 6.—
- 25 —ὑποκάμισα ὀκτῶ κεντητὰ μὲ καβέτζα καὶ πάρτι τὰ μανίκια κεντητὰ . . . . φλ. 12.—
 —ἓνα φόρεμα γυναικίειο κόκκινο σκαρλατῖνο, φορνίδο μὲ φρέζο ἀρμιζίνο . . . . φλ. 12.—
 —ὄστια μία φουρνίδα κανελάτη μὲ τὸ σοτακάσι . . φλ. 6.—
- 30 —καριζέα φουρνίδα, λατάδα μὲ λίσταις ἀρμιζέναις. . . φλ. 6.—
 —σάρτζα μία πράσινη οὐζάδα φουρνίδα, καὶ μία καρπέτα πράσινη . . . . φλ. 3.—
 —βελέσι ἓνα ἄσπρο φουρνίδο . . . . φλ. 3.—
 —μανίκια ράζινα κόκκινα καρμιζένια ζευγάρι ἓνα καὶ
- 35 ἔτερα δαμάσκηνα κόκκινα . . . . φλ. 4.—
 —τουβάγια μία μεγάλη καὶ τρεῖς κονταῖς καινούριας. . φλ. 4.—
 —τουβαλήφια καινούρια εἴκοσι δύο . . . . φλ. 2.—
 —ρεστολομάνδουλα λινὰ ἔξη κεντητὰ, πάρτι ἐξάντα. . φλ. 4.—
 —ἔτερο ἓνα. . . . φλ. 1.—

—κάπαις πέντε ούζάδες . . . . . φλ. 3.— 40
 —ποκάμισα τρία τῆς μάνας τῆς ούζάδα. . . . . φλ. 3.—
 —κασέλα μία δαλμπὸ καὶ τὰ κεφάλια κάρινα. . . . . φλ. 4.—
 —ἔτι καὶ τὰ μετρητὰ, τὰ φλωρία κουρέντε πενήντα, εἶπαν καὶ ὠμολό-
 γησαν τὰ ἄνωθεν μέρη μρ. Πιέρος καὶ κῦρ. Παῦλος, ὅτι ἔχουν ἐνδυμένα
 σὲ πλεόν λογῶν πραγματίαις καὶ πουλῶντας αὐτάς νὰ τοῦ παραδίδη 45
 αὐτά.

—ἔτι εἶπεν καὶ ὠμολόγησεν ὁ ρηθεὶς κῦρ. Παῦλος, ὅτι ἔλαβε καὶ ἐπε-
 ρίλαβέ τα δύο ὀσπίτια καὶ χωράφια μὲ ἐλαιόφυτα, ὡς καθὼς διαλαμβά-
 νει τὸ προικοσύμφωνον αὐτῶν, ὡς ἄνωθεν λέγομεν, καὶ κράζονται εὐ-
 χαριστημένοι ὁ ἄνωθεν κῦρ. Παῦλος καὶ ἡ κυράττσα Λουτζία ἀπὸ εἶ τι 50
 ἔλαβαν ἀπὸ τὸν ἄνωθεν μρ Πιέρο κουνιάδον αὐτοῦ, ἀπὸ εἶ τι τοὺς
 εἶχαν ταμένο εἰς τὸ προικοσύμφωνον, ὡς ἄνωθεν λέγομεν, ἔττι καὶ πατρι-
 κά καὶ μητρικά, αὐτῆς καὶ ἀδελφομοῖρι αὐτῆς κατέμπροσθεν τῶν ἄνω-
 θεν γεγραμμένων τιμίων στιμαδῶρων καὶ μρ Φραντζέσκου Μουρου-
 ζίνη καὶ μρ Πιέρου Ἀλμπέρτου καὶ μρ. Τζουάνε Πετρούτζου. 55

[Σημ. Στ. 9: σημαδῶρους=ἐκτιμητάς.—Στ. 11: στιγάρουν=ἐκτιμήσουν.—
 Στ. 15: ζώστηθα= τὰ κατὰ τὴν στρώσιν καὶ πρὸς τὰ ἄνω ἐστραμμένα διὰ
 νὰ φαίνεται ὁ ποικιλτὸς διάκοσμος αὐτῶν.— Στ. 18: σωπάνι= ὑπόγραμμα.— Στ.
 25 μὲ καβέττσα= διάκοσμον.— Στ. 27: σκαρλακίνο=πορφυροῦν.— Στ. 27: φορ-
 νίδο=ἐφοδιασμένον.—Στ. 29: σοτακάσι = στηθόδεσμος. Στ. 31: σάρτζα= σκέ-
 πασμα.— Στ. 32: καρπέτα = προστήθιον.— Στ. 51: κουνιάδον= ἀνδράδελφον,
 γυναικάδελφον.]

13

[Τὸ κατωτέρω συμβόλαιον ἀφορᾷ εἰς ἀνανέωσιν ἐκμισθώσεως χωραφίου
 τινός, κειμένου εἰς Κέρκυραν, μεταξὺ τοῦ ἱερέως Στεφάνου Βλάχου καὶ τοῦ Γεωρ-
 γίου Σκιαδοπούλου. Τὸ συμβόλαιον συνετάχθη ἐν Κερκύρα παρὰ τῷ ἐκεῖ συμβο-
 λαιογράφῳ ἱερεῖ Φωτίῳ Παλατιανῷ, βραδύτερον δὲ κατετέθη εἰς τ' ἀρχεῖα τοῦ
 ἐν Ζακύνθῳ συμβολαιογράφου Λ. Πλατυπόδη (1568—1585, σελ. 24.)

αφξστ'. ἡμέρα ιη'. τοῦ φεβρουαρίου μηνὸς ἔσωθεν νάρθηκος
 τῆς ἐνδόξου μονῆς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Κεχαριτωμένης ἐν τῷ
 Ἐξοπόλῳ τῶν Κορυφῶν, εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Γαστράδων. ὁ εὐλαβέ-
 στατος ἐν ἱερεῦσι παπαῖ κῦρ. Στέφανος Βλάχος, παρὼν σωματικῶς, ὠμο-
 λόγησε καὶ εἶπεν, ὅτι, ἐπειδὴ ἔχει πρὸς τὸν παρόντα κῦρ. Γεώργι Σκια- 5
 δόπουλον πακτωμένον ἕνα χωράφιον κείμενον εἰς τὴν Παλαιόπολιν, ἐλεύ-
 θερον, πλησίον τοῦ Γληγορίττσα καὶ ἐτέρων καὶ ἔχει ἀκόμη νὰ τὸ χαίρη
 χρόνους δύο ἐρχομένους, ἀρχινώντας ἀπὸ τὴν ἡμέραν τοῦ Ἁγίου Ἡλιοῦ,
 ἧτις ἐστὶν κ. τοῦ ἄλωναρίου, καθὼς εἰς τὰς πράξεις τοῦ ποτὲ παπαῖ κῦρ.
 Ἄνδρέου Φλόρου νοταρίου, παρόντες τοίνυν σωματικῶς ὁ ρηθεὶς ἱερεὺς 10
 καὶ ἡ αὐτοῦ πρεσβυτέρα κυράττσα Κιούλα, τοῦ ἐπάκτωσαν ἀκόμη τὸ
 αὐτὸ χωράφιον, ἀφ' οὗ τελειωθῶσιν οἱ ρηθέντες χρόνοι ὡς ἄνωθεν διὰ
 ἐτέρους χρόνους ἐρχομένους τρεῖς, ἀρχινώντας πάλιν ὁ καιρὸς αὐτῶν

ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Ἡλίου, διὰ πάκτο τὸ καθόλου δουκάτα νο 4 ἡγουν τέσ-
 15 σαρα κουρέντε ὅποια ἔλαβεν αὐτὰ κατὰ τὸ παρὸν παρὰ χειρὸς τοῦ ρη-
 θέντος Σκιαδοπούλου σῶα καὶ ἀνελλιπῆ καὶ κράζονται πληρωμένοι καὶ
 εὐχαριστημένοι παρ' αὐτοῦ διὰ τὸ αὐτὸ πάκτος τῶν ρηθέντων ἐρχομέ-
 νων χρόνων, δηλαδή, ἀφοα'. ἐπωφειλομένων αὐτῶν τοῦ διαυθεντίζειν
 αὐτὸν ἐκ πάσης ἐναντιότητος εἰς δόσιμον τῶν ἑαυτῶν ἀγαθῶν, κῦρ.
 20 κ. Κοντόπουλος καὶ κ. Ἰω. Σιέρμπης μάρτυρες.

Φώτιος ἱερεὺς Παλατιανὸς δημόσ....

14

[Καὶ ἕτερα ἱστορικὴ οἰκογένεια μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως
 ἀπαντᾷ ἐν Ζακύνθῳ κατὰ τὴν ΙΣΤ' καὶ ΙΖ' ἑκατονταετηρίδα, ἢ τῶν Χρυσολουρᾶ, εἰς
 τὰ πρόσωπα τῶν Γερμανοῦ ἱερομονάχου καὶ πατριαρχικοῦ πρωτοσυγκέλου (1567
 καὶ 1579, βλ. συμβολαιογράφου Ἰ. Τσαγκαρόπουλον σελ. 14), Φραγκίσκου (1593,
 βλ. συμβολαιογράφου Ε. Τζιμπλέτην σελ. 181) καὶ Ἀντωνίου ποτὲ Πιέρου (1671,
 βλ. συμβολαιογράφου Ν. Νομικόν σελ. 107). Διὰ τοῦ κατωτέρω συμβολαίου συνταχθέν-
 τος παρὰ τοῦ συμβολαιογράφου Ἰω. Δρακοπούλου (1559—1593, σελ. ρμγ') εἰς τ' ἀρ-
 χεία τοῦ ὁποίου καὶ τηρεῖται, συμφωνοῦσιν ὁ ἀνωτέρω ἱερομόναχος νὰ διδάξῃ τὰ
 τότε γράμματα εἰς τὸν ἕγγονόν τοῦ Γεωργίου Σβερόνα.]

αφξζ'. μαρτίου ιβ'. ὁ ὀσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κῦρ. Γερμα-
 νὸς τὸ κατ' ἐπίκλησιν Χρυσολουρᾶς ἐσυμφώνησεν μετὰ τὸν παρόντα κρ
 Γεῶργο Σβερόνα ἵνα μάθῃ τὸ ἐγκώνιον αὐτοῦ ὀνόματι Τζάννε τὰ γράμ-
 ματα, πινακίδια, ὀκτώηχον, ψαλτήριον, ἀπόστολον καὶ γράψιμον νὰ
 5 ὀφείλῃ νὰ τοῦ δώσῃ εἰς αὐτὰ ὅλα μαθητικά καὶ διὰ κόπον του ἄσπρα
 275 καὶ ἔλαβε τὴν σήμερον πὲρ πάρται ἄσπρα 85 καὶ τὸ ἐναποληφθὲν
 νὰ τοῦ δίδῃ μαθαίνοντας καὶ πληρώνοντας καὶ ἀνίσως καὶ ὁ ἱερομόναχος
 μετὰ καιρὸν ἤθελε μισεύσει, νὰ βάνουν δύο διδασκάλους νὰ βλέπουν τὸ παιδί
 καὶ ὅσα γράμματα θέλει ἔχει μαθημένα περισσότερα ἀπὸ τὰ ἄσπρα
 10 ὅπου θέλει ἔχει παρμένα, νὰ τοῦ τὰ σώνῃ ὁ Σβερόνας ὅσα θέλουν εἰπεῖ
 οἱ διδάσκαλοι, καὶ ἂν ἔχη περισσότερα ἄσπρα παρμένα καὶ δὲν εἶναι
 τὸ παιδί μαθημένο, νὰ τοῦ τὰ στρέφῃ ὀπίσω ὅσα θέλουν εἰπεῖ οἱ διδάσκα-
 λοι μετὰ τοῦτο, τὸ παιδί νὰ μὴν δὲν λείπῃ ἀπὸ τοῦ διδασκάλου, εὐγάνοντας
 νὰ μὴν δὲν γίνῃ ἄρρωστο καὶ νὰ τοῦ δίδῃ τὰ νενομισμένα κανίσκια πᾶσα
 15 πᾶσχα, καὶ ἂν ποτὲ τῷ καιρῷ ἤθελε εὐγῆ τὸ παιδί χωρὶς θέλημα τοῦ
 διδασκάλου, νὰ τοῦ πληρῶνῃ ὅλα τὰ μαθητικά στέκοντας ὁ διδάσκαλος
 εἰς τὴν χώραν. Ὑπὸ μαρτυρίαν μρ Ἀντώνι Βεριοτῆ καὶ μρ. Δίμου Προ-
 βατᾶ.

15

[Ἐνδιαφέρουσαι εἶναι καὶ αἱ συχνὰ ἀπαντῶσαι διαθηκαὶ ἱεραρχῶν,
 ὧν μία καὶ ἡ κατωτέρω τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ζακύνθου-Κεφαλληνίας Παχωμίου

τοῦ Μακρῆ, ποιμάναντος 17 ἔτη (1550—1567), τηρουμένη εἰς τὰς πράξεις τοῦ συμβ/γράφου Στεφάνου ἱερέως Πικρίδη. (1542—1590). Τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ μνημονευόμενα τέκνα τοῦ ἐπισκόπου Μακρῆ ἐγεννήθησαν πρό τῆς χειροτονίας αὐτοῦ, τῆς συζύγου αὐτοῦ ἐπίσης πρό τῆς χειροτονίας ἀποθανούσης, εἴτε ἀποσυρθείσης εἰς γυναικείαν μονήν.]

Ἐν Χριστοῦ ὀνόματι ἀμήν, ἔπει ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας ἀφοε΄. ἡμέρα ιβ΄. τοῦ δεκεμβρίου μηνός, εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῆς πόλεως Ζακύνθου, εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Θεοφιλεστάτου ἡμῶν ἐπισκόπου κυρίου Παχωμίου Μακρῆ, τὴν σήμερον ἐγὼ ταπεινὸς Ἐπίσκοπος Παχωμῖος Μακρῆς εὐρισκόμενος ἀσθενῆς καὶ εἰς κλίνην κατακείμενος καὶ φοβιζόμενος τὴν τοῦ θανάτου στιγμὴν μήπως ἀνέτοιμον λάβῃ με, ἠθέλησα τὴν σήμερον φανερώς καὶ καλῶς διατάξασθαι εἰς τὰ παντοῖά μου ἀγαθὰ, κινήτὰ καὶ ἀκίνητα, ἔχοντας τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, σῶρον τὸν νοῦν καὶ τὰς ἐτέρας μου αἰσθήσεις χάριτι Χριστοῦ μου καὶ ἂν ἕκαταρᾶσθηκα τινὰ ἄνθρωπον ἢ ἀφώρησα ἀπὸ μικροψυχίαν μου, ἔχω αὐτὸν συχωρημένον καὶ συμπαθημένον ἀπὸ Θεοῦ Παντοκράτορος. Ἐτι θέλω καὶ διορίζω αὐτῇ μου ἢ διαθήκῃ νὰ εἶναι πρώτη καὶ ὑστερινὴ διόρθωσις καὶ νὰ διαμένῃ στερεά, βεβαία εἰς τοὺς ἅπαντας αἰῶνας καὶ ὁμοίως καὶ μετὰ τὸ κοινὸν τοῦ θανάτου θέλω νὰ κηδεύσουν τὸ ταπεινὸν μου σῶμα ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Νικολαοῦ τῶν Ζένων, εἰς τὸν ὁποῖον ναὸν ἀφήνω ταῖς καμπάναις ποὺ ἤφερα τοῦ Ἁγίου Νικολάου νὰ εἶναι διὰ τὴν ψυχὴν μου καὶ ὅ,τι ἄλλο ἤφερα τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας νὰ εἶναι διὰ τὴν ψυχὴν μου, ἔτι τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου τῶν Ζένων ποὺ μοῦ εὐεργέτησεν ἢ ἐκλαμπροτάτη ἀσθεντία ἐγὼ ἠλπίζα νὰ ζήσω νὰ ἱεουργῶ αὐτὴν καὶ νὰ χειροτονήσω καὶ ἀπὸ τὰ ἐγγόνια μου ἱερέα νὰ ἱεουργῇ αὐτὴν. ἀμὴ ἐπειδὴ ὁ Θεὸς με καλεῖ εἰς τὸ τοῦ θανάτου μυστήριον, δόξα τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου αὐτοῦ, λοιπόν, ὡς καθὼς μοῦ τὴν εὐεργέτησεν ἢ ἐκλαμπροτάτη ἀσθεντία, θέλω καὶ ἐγὼ καὶ ὀνοματίζω τὴν ἄνωθεν ἐκκλησίαν ἑνὸς ἀπὸ ἐγγόνια μου ὁποῖος ἤθελεν ἀξιωθῆ πρῶτος ἄξιος τῆς ἱερωσύνης με πᾶσά της δικαίωμα ἵνα ἱεουργῇ αὐτὴν καὶ ἔχει τὴν καὶ εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν, καὶ αὐξησιν πολυχρόνιον τῆς ἐκλαμπροτάτης ἡμῶν ἀσθεντίας ἀμήν, γένοιτο, Χριστέ βασιλεῦ. Καὶ τὰ παιδιά μου θέλω νὰ διαμένουν μοιρασμένα ἀπὸ εἴ τι πᾶσα, ὡς καθὼς ἐμοίρασαν ἀμφοτέρωθεν τοὺς εἰς τὰς ἐννέα τοῦ παρόντος μηνός εἰς τὴν ὁποῖαν μοιρασίαν μνέσκουν εὐχαριστημένοι οἱ ἄνωθεν ἀυτάδελφοί καὶ ποτὲ τῷ καιρῷ νὰ μὴν ἤθελεν ἡμπορέσει τινὰς ἀπὸ τὰ παιδιά μου νὰ ζητήσῃ ἢ νὰ ἀναγκάσῃ ἕνας τὸν ἄλλον μήτε πολὺ, μήτε ὀλίγον εἰς τὴν εὐχὴ μου καὶ εἰς τὴν κατάρα μου. Ἐτι ἀφήνω τοῦ διάκου τοῦ υἱοῦ μου μίαν ἀρχιερατικὴν στολὴν τὴν πρώτην ὀλόπλευρην καὶ τὰ ἐπίλοιπά μου ἱερά καὶ χαρτία νὰ διαμένουν πρὸς τὸν ἕγγονά μου ποὺ ἤθελεν ἀξιωθῆ ἱερεὺς διὰ τὴν ψυχὴν μου. Ἐτι θέλω ὅτι, ἂν βάλουν ἱερέα εἰς τὸν ἄνωθεν ναὸν νὰ ἱεουργῇ αὐτόν, νὰ εἶναι με θέλημα καὶ γνώμην τῶν τεσσάρων μου παιδιῶν ἕως νὰ γίνῃ ὁ ἕγγονός μας παπᾶς, καὶ οὕτως ἐτελείωσα τὴν παροῦσάν μου διαθήκην μετὰ καθαρᾶς συνει-

40 δήσεως κατέμπροσθεν παρακαλεστῶν μαρτύρων τιμιοτάτου πρωτοπαπᾶ
 κῦρ Εὐσταθίου Κοτροναῖ, παπᾶ κῦρ Γεωργίου Πικρίδης, μισέρ Δημητρίου
 Τζελαήτη, οἱ ὅποιοι μάρτυρες θέλουν ὑπογράψει καὶ μετὸ χέρι τους.

† ἐγὼ Εὐστάθιος Κοτροναῖς καὶ πρωτοπαπᾶς Ζακύνθου μαρ-
 τυρῶ τὰ ἄνωθεν καὶ ὑπόγραφα.

45 † κἀγὼ παπᾶ Γεώργιος Πικρίδης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν καὶ
 ὑπόγραφα.

† ἐγὼ Δημήτριος Τζελαήτης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν καὶ ὑπό-
 γραφα.

16

[Διὰ τοῦ κατωτέρου συμβολαίου, συνταχθέντος ἐνώπιον τοῦ συμβολαιογράφου Ζακύνθου Κ. Κύμβη (1609—1623) τὴν 16 Ἰουλίου 1577, ὡς ὁ χρόνος ἐμφαίνεται ἐξ ἄλλων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐγγράφων, γίνονται γνωστά ἢ τε δραπέτευσις ἀιχμαλώτων τινῶν ἐκ τοῦ τουρκικοῦ στόλου, ἢ διάσωσις αὐτῶν ἐν Μάνη (Βραχίονι τῆς Μαΐνης = Braccio di Maina ὡς τότε ἐκαλεῖτο διὰ τὸ ἐκεῖ βυζαντινὸν φρούριον) ὑπὸ τοῦ Νικολάου Κοσμᾶ (τὴν οἰκογένειαν Κοσμᾶ ἀπαντῶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ Βάθιας τῆς Μάνης τῷ 1565, συμβολαιογράφος Ν. Φραγκόπουλος σ.135), ἢ προσφυγὴ αὐτῶν εἰς Ζάκυνθον καὶ ἡ σύνταξις εὐχαριστηρίου γράμματος ἐκ μέρους αὐτῶν πρὸς τὸν εἰρημένον Ν. Κοσμᾶν. Χάριν τῶν μὴ εἰδόντων τὴν Ἰταλικήν, παρέχω εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς καὶ εἰς ἐλευθέραν μετάφρασιν τὸ κείμενον τοῦ κατωτέρου συμβολαίου.]

Retrovandosi m Nicolò Cosma dal braccio de Maina, al presente abitante in questa citta del Zante, essendo li giorni passati che fo adì 16 del mese di lujo trovandose ditto m Nicolo in tel suespresso locho de braccio de Maina dove venne l' armata turchescha et che
 5 in essa erano nui sottoscritti schiavi in cadina et in quello locho fussemo scampati dalla ditta armata, dove semo capitali nelle mani del ditto m Nicolo et per sua buona gratia havemo ricevuto tanti buoni meriti et salvaccio delle nostre vite et altre. Essendo ditto lucho di
 10 perho non sariamo scapullati et per mezo del ditto m Nicolo fussemo salvi et condutti in questo lucho del Zante con gran danno che sofremo per far li turchi a quelle ville prusar pichar della gente et altre estreme paure per tal nostro effetto et per li sui buoni meriti semo salvi con lo ajuto del nostro S Iddio che fin qui come di sopra et per la sua
 15 buana gratia del ditto m Nicolo, comparemo avanti di me pubblico nodar et delli infrascritti testimonij et haveno fatto la presente fede acciocchè sia in ogni suo bene blacito, li quali sottoscriverano con suo pugno quelli che saverano per più caucion del predetto m Nicolo fara la sottoscrizione et fede il s Benardin Carozola Romano in tel
 20 medemo caso, anghor s. s. Melchion de Palermo Giacomo Anapolitano qual auttorità per cagliare Zuane Dechrema et altri Greci che in più

sera uno che sera renegado et il simile fù salvato et condotto con tutti nui qui al Zante avendosi voglia esser christiano. — testimonij Agurelio de Romania et m Francesco Dabressa chimati et rogati.

— Io Miciosis di Pallomu scavio concormo ut supra. 25

— Io Jacomo Anapolitano sciavo confermo ut supra.

Ἐγὼ Ἀτρίας Ἀμπράμος σκλάβος καὶ ἀπόγραφα.

(Μετάφρασις). Εὐρίσκομένου, κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας, ἤτοι τὴν 16 τοῦ μηνὸς Ἰουλίου, τοῦ Νικολάου Κοσμᾶ ἐκ Μαΐνης εἰς τὸν ἄνω ρηθέντα τόπον, προσωρμίσθη ἐκεῖ ὁ τουρκικὸς στόλος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἴμεθα αἰχμάλωτοι καὶ ἀλυσίδετοι ἡμεῖς οἱ ὑπογεγραμμένοι, οἱ ὅποιοι δραπετεύσαντες ἐκ τοῦ μνησθέντος στόλου εἰς ἐκεῖνο 5 τὸ μέρος, παρετύχωμεν εἰς χεῖρας τοῦ ρηθέντος κ. Νικολάου καὶ ἐξ ἀγαθότητος αὐτοῦ ἐλάβομεν πολλὰς χάριτας καὶ σωτηρίαν τῆς ζωῆς ἡμῶν καὶ ἄλλων. Κατεχομένου δὲ τοῦ εἰρημένου μέρους ὑπὸ τῶν Τούρκων, καὶ περ δραπετεύσαντες ἐκ τοῦ στόλου, δὲν θὰ διεφεύγομεν ἀπὸ τὴν χώραν ἐκείνην, ἀλλὰ μέσῳ τοῦ εἰρημένου κ. Νικολάου, ἐσώθημεν καὶ ὠδηγήθημεν εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς Ζακύνθου, ἅπειρα δεινὰ δοκιμάσαντες, διότι οἱ Τούρκοι κατέκαυσαν τὰς ἐκεῖ πόλεις, ἀπηγχόνισαν ἀνθρώπους 10 καὶ ἄλλας ἐπροξένησαν συμφοράς. Ὅθεν διὰ τὴν τοιαύτην πρὸς ἡμᾶς πρᾶξιν καὶ τὰς εὐεργεσίας του, σωθέντες μέχρις ἐνταῦθα, τῇ βοηθείᾳ τοῦ Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν καὶ χάριν τοῦ ρηθέντος κ. Νικολάου, ἐνεφανίσθησαν οὗτοι ἐνώπιον ἐμοῦ δημοσίου μνημονοῦ καὶ τῶν κατωγεγραμμένων μαρτύρων καὶ συνέταξαν τὴν κάτωθι βεβαίωσιν πρὸς πᾶσαν αὐτοῦ εὐαρέσκεια, ἐκ τῶν εἰδόντων δὲ γραφὴν θὰ ὑπογράψουν 15 ἰδίᾳ χειρί. Καὶ πρὸς περισσοτέραν ἐγγύησιν τοῦ εἰρημένου κ. Νικολάου, θὰ ὑπογράψουν καὶ πιστοποιήσουν ἐν προκειμένῳ ὁ κ. Βεναρδίν Κουρότζολα Ρωμᾶνος, προσέτι οἱ κ. κ. Μελχίων ἐκ Παλέρμου, Ἰάκωβος Ἀναπολιτᾶνος, ἐκπροσωποῦντες τὸν Ἰωάννην Δεχρέμα καὶ ἄλλους Ἕλληνας, πλὴν ἐνὸς ἀρνησιθρήσκου, ὁ ὁποῖος σωθεὶς καὶ ὀδηγηθεὶς με ἡμᾶς ἐνταῦθα εἰς Ζάκυνθον, ἐξεδήλωσε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ 20 γίνῃ χριστιανός. Μάρτυρες προσκληθέντες καὶ ὑπογράψαντες Αὐρήλιος ἐκ Ρωμανίας καὶ κ. Φραγκίσκος Δαμπρέσσα.

Ἐγὼ Μητσιόζης ἐκ Παλέρμου σκλάβος βεβαιῶ, ὡς ἄνωθεν.

Ἐγὼ Ἰάκωβος Ἀναπολιτᾶνος σκλάβος βεβαιῶ, ὡς ἄνωθεν.

Ἐγὼ Ἀτρίας Ἀμπράμος σκλάβος καὶ ἀπόγραφα. 25

17-18

[Καὶ ἄλλη ἐνδιαφέρουσα διαθήκη ἀπαντᾷ παρὰ τῷ συμβολαιογράφῳ Ζακύνθου Κ. Μενεγέλα (1605—1607, σ. 13), ἡ τῆς Αἰκατερίνης Ἰακώβου Ραφτοπούλου, καθιστώσης δι' αὐτῆς ἐπίτροπον καὶ οἰκοκύρην τῆς περιουσίας αὐτῆς τὸν Φραγκίσκον Δε'Ιερεδιέδην, τότε πρόξενον τῆς Γαλλίας ἐν Ζακύνθῳ καὶ ἀνεμῖον τοῦ συζύγου αὐτῆς Μπορτόλου (Βαρθολομαίου) Δε-Ἰερεδιέδη.]

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς ἀφπβ'. ἰνδ. ι'. Ἰανουαρίου β'. ἐν ἡμέρᾳ η'. εἰς τὴν Παλαιάν Πάτρα εἰς τὸν οἶκον τοῦ κούνσουλα τῶν Βενετῶν τοῦ ποτὲ μισέρ Μπορτόλο Διεριέδες ὅτε ἐγὼ ἡ θυγάτηρ τοῦ ποτὲ κῦρ. Ἰακώβου τοῦ Ραυτόπουλου ὀνόματι Αἰκατερίνα ἐκ τὸ νησὶ τῆς Ζακύνθου ὅπως εὐρίσκομαι εἰς ἀσθένειαν ἐν τῇ 5 στρωμνῇ μου καὶ φοβηθεῖσα τὸ ἄωρον τοῦ ἐμοῦ θανάτου, ἐν πρώτοις με τὸν θεὸν καὶ δεῦτερον μετὰ τοῦ ἰδίου μου θελήματος καὶ μετὰ ἰδίας μου βουλῆς καὶ γνώμης καὶ τὰς φρένας μου σώσας ἔχουσα καὶ τέλειον τὸν νοῦν

μου, ἠθέλησα νὰ διορθώσω τὰ ἅπαντα ὅσα εἶν' ἰδικὰ μου, κινητὰ καὶ
10 ἀκίνητα, κατενώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. ἐν πρώτοις κάνω ἐπίτροπον
εἰς τὰ παντοῖά μου ὄλα, κινητὰ τε καὶ ἀκίνητα, τὸν ἀνεψιόν μου τὸν μισέρ
Φραντζέσκο Δεργιέδε, ὡς ἴδιον οἰκοκύρη. ἐν πρώτοις τοῦ ἀφήνω διὰ
τὴν ψυχὴν μου ἕνα πάπλωμα ἄσπρο καὶ ἕνα κρεββάτι πουπουλένιο
διὰ νὰ συνδράμη τὸ κορμί μου ἐν τῷ τάφῳ καὶ ἕνα ζευγάρι σεντόνια κεν-
15 τητά. ἔτι δὲ ἀφήνω τῆς ἀνεψιάς μου τῆς κυράτζας τῆς Μαργαρίτας,
γυνὴ τοῦ ποτὲ Στάθη Νεπακτῆτη, ἕνα ζευγάρι σεντόνια κεντησμένα
καὶ ἕνα πάπλωμα καὶ ἕνα κρεββάτι μάλλινο. ἔτι δὲ ἀφήνω τῆς κυράτζας
τῆς Ζαμπέλας τὴν πανατὴ μου σάρτζα καὶ ἕνα ζευγάρι σεντόνια διὰ τὴν
ψυχὴν μου, ἀκόμη καὶ τὸ ροῦχο μου τὸ κόκκινο. ἔτι δὲ ἀφήνω τοῦ ἀνε-
20 ψιοῦ μου τοῦ μισέρ Φραντζέσκου κασέλες δύο ἀδειανές. μετὰ τοῦτο θέλω
μετὰ τοῦ ἰδίου μου θελήματος τὸ κορμί μου νὰ τὸ θάψουν εἰς τὸν "Ἁγιον
Νικόλαον τὸν Βλατεριώτην, τῷ ὁποίῳ ἐπροσῆλθωσα καὶ τὲς εἰκόνες διὰ
ψυχικὴν μας σωτηρίαν. πλέον ἀφήνω ἀπὸ τὰ ροῦχά μου νὰ δώσῃ ὁ ἐπί-
25 τρὸπός μου εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὅπερ μέλλω νὰ θραφῶ, ἡγουν εἰς τὸν "Ἁγιον
Νικόλαον, δουκάτα πέντε χρυσᾶ διὰ τὴν ψυχὴν μου. ἀκόμη ἀφήνω τῆς
ἀνεψιάς μου τῆς κυράτζας Μαργαρίτας τρία ταψία στάγγινα καὶ τοῦ
ἀνεψιοῦ μου τοῦ μισέρ Φραντζέσκου τρία. ἀφήνω δὲ καὶ τὸ μαῦρο μου
ροῦχο ἡγουν τῆς ἀδελφῆς μου τῆς κυράτζας Ζαμπέτας, ἀφήνω δὲ καὶ τὴν
κεντιστὴν μου μανδήλαν τοῦ ἱερομονάχου παπαῖ κῦρ. Θεωνᾶ διὰ λειτουρ-
30 γίαν. ἀκόμη τοῦ ἀφήνω καὶ ἕξη τουβαλήφια κεντητὰ διὰ νὰ μὲ μνημο-
νεύῃ, ἀφήνω καὶ πέντε τοῦ ἀνεψιοῦ μου τοῦ Φραντζέσκου. ἀφήνω ἀκόμη
ἀπὸ τὰ ροῦχα μου νὰ δώσουν τῆς κυρᾶς Θωμαῆς δύο δουκάτα διὰ τὴν
ψυχὴν μου. ἔτι δὲ ἀφήνω τῆς ψυχοπαίδας μου τῆς Ἀντωνίας διὰ τὴν ψυ-
χὴν μου ἕνα πάπλωμα γαλάζιον, καὶ ἕνα κρεββάτι μάλλινο καὶ δύο προσ-
35 κέφαλα, τὰ δὲ ἐναπολειφθέντα εἶπε, κινητὰ τε καὶ ἀκίνητα, ἀφήνω νὰ που-
ληθοῦν νὰ δοθοῦν εἰς ἐκκλησίας καὶ εἰς πτωχοὺς διὰ τὴν ψυχὴν μου.
ἀκόμη θέλω νὰ δώσῃ ὁ ἀνεψιός μου ὁ μισέρ Φραντζέσκος τοῦ κῦρ. Δημη-
τρίου τοῦ Ρουσέτου δουκάτα δύο, τὰ ὁποῖα τὰ χρεωστῶ, καὶ εἰς τοῦτο
ἐν πρώτοις δίδω τὸν Θεὸν ἐγγυητὴν νὰ μὴν ἐβγῆς ἀπὸ τὴν διαθήκην
40 μου, καθὼς ἐγὼ ἐποίησα μὲ τὸ σῶμά μου, καὶ τινὰς μὴν σε ἐμποδίσῃ
εἰς τὴν εὐχὴν μου καὶ εἰς τὴν κατάρα μου. ἀκόμη ἀφήνω τῆς ἀνεψιάς μου
τῆς κυράτζας τῆς Ζαμπέτας τὴν βέραν μου τὴν χρυσοῦν νὰ τὴν πουλήσῃ
νὰ μὲ μνημονεύσῃ. ἀκόμη θέλω καὶ ὀρίζω, ὅτι ἂν ἀποθάνω, νὰ μὴν βγά-
λουν τὲς ἀνεψιάδες μου ἀπὸ τὸ σπίτι ἕως νὰ μὲ μνημονεύσουν. ἀκόμη ἀφήνω
45 τὸν ἀνεψιόν μου τὸν μισέρ Φραντζέσκον εἰς ἅπαντα ὄλα ὅσα ἔχω, κινητὰ
τε καὶ ἀκίνητα, κύριον κληρονόμον νὰ κάμη κατὰ τὴν διαθήκην πρώτη τε
καὶ ὑστερη, κατενώπιον παρακαλεστῶν μαρτύρων κῦρ. Δήμου Ρουσέ-
του καὶ Ἀντώνι Κυργιάκη, Ζαχαρία Ἑβραίου καὶ κυράτζας Ζαμπέτας,
γυνὴ τοῦ ποτὲ Γιάννη Κεντουκλά, καὶ κυράτζας Μαργαρίτας γυνὴ
50 ποτὲ Στάθη Νεπακτῆτη, τὸ ὁποῖον θέλουν ὑπογράψῃ καὶ οἱ μάρτυρες

μέ τὸ ἴδιον τους χέρι καὶ ἐγὼ ὁ πνευματικὸς αὐτῆς Θεωνᾶς ἱερεὺς ἰδιοχει-
 ρως μου τὴν διαθήκην ἔγραψα.

» καὶ ἐγὼ Δῆμος Ρουσέτος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθε καὶ ὑπόγραψα
 μέ τὸ ἴδιο μου χέρι καὶ ὑπόγραψα διὰ ὄνομα τοῦ κῦρ. Ἀντώνι Κυριάκη
 καὶ ἐπιλοίπων μαρτύρων διὰ νὰ μὴν ἡξεύρουν νὰ γράφουν, πίστιν καὶ 55
 εἰς ἀλήθειαν.

Θεωνᾶς ἱερομόναχος καὶ ἀρχιμανδρίτης Παλαιῶν Πατρῶν τάχα
 καὶ πνευματικὸς αὐτῆς ἔγραψα καὶ ὑπέγραψα.

(Σημ. Στ. 18: σάρτζα=ἐφάπλωμα.)

[Τὴν γνησιότητα τῆς αὐτῆς διαθήκης ἐπικυροῖ ὁ τότε Μητροπολίτης
 Π. Πατρῶν διὰ τοῦ κατωτέρω γράμματος.]

« Ἡ ταπεινότης ἡμῶν προῖδοῦσα διαθήκην ἔγγραφον γεγουῖαν παρὰ
 τῆς ποτὲ γυναικὸς τοῦ μισέρ Μπόρτολο Διεριέδες Αἰκατερίνης, σῶας τὰς φρένας
 ἐχούσης καὶ ποιησάσης ἐπίτροπον καὶ κληρονόμον ἐν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῇ τὸν
 νῦν κούνσουλον καὶ ἀνδρανεπιὸν αὐτῆς μισέρ Φραντζέσκον Διεριέδες καὶ παρακλη-
 θεῖσα τότε παρ' αὐτοῦ ἡ ταπεινότης ἡμῶν τοῦ μισέρ Φραντζέσκου δηλαδὴ, ἐκά- 5
 λεσα τοὺς μάρτυρας καὶ ἀπλῶς ἐρωτήσας αὐτοὺς τότε ὡς εἶωθεν ἡμῖν, ἔγραψα
 καὶ ἐβεβαίωσα τὴν εἰρημένην διαθήκην κατὰ τὴν καθ' ἡμᾶς συνήθειαν. νῦν δὲ διὰ
 γράμματος τῶν ἐνδοξοτάτων καὶ μεγαλοπρεπεστάτων ἀρχόντων καὶ κριτῶν τῆς
 Ζακύνθου παρακληθεῖς μετεκαλεσάμην τοὺς ἐν τῇ διαθήκῃ γεγραμμένους ἅπαντας
 ἀπαξἀπλῶς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, τοὺς τότε παρατυχόντας χριστιανοὺς τε καὶ 10
 ἔβραίους, καὶ προστάξαντός μου, ἀνεγνώσθη ἡ διαθήκη, παρισταμένων πάντων
 καὶ ἀκουόντων, οἵτινες εἰσὶν οὗτοι: κῦρ. Θεωνᾶς ἱερομόναχος ὁ ἡμέτερος ἀρχιμαν-
 δρίτης καὶ πνευματικὸς, ὁ καὶ ἰδίᾳ αὐτοῦ χειρὶ γράψας τὴν διαθήκην, κῦρ. Ἀν-
 τώνιος Κυριάκης, κῦρ. Δημήτριος Ρουσέτος, Ζαμπέτα γυνὴ τοῦ ποτὲ Ἰωάννου Κεν-
 τουκλά καὶ Μαργαρίτα γυνὴ τοῦ ποτὲ Εὐσταθίου Ναυπακτίτου καὶ ἔβραϊοῦ Ζαχα- 15
 ρίας. ἀναγνωσθείσης οὖν τῆς διαθήκης παρρησίᾳ, ὡς ἄνωθεν εἰρήκαμεν, πρῶτον
 ἐξεφώνησα ἀφορισμὸν ἄλυτον τοῖς μάρτυσι χριστιανοῖς ἀνδράσι καὶ γυναῖξιν εἰπεῖν
 τὸ ἀληθές, ἔπειτα καὶ τὸν ἔβραϊον διὰ παρακλήσεως κατέπεισα καὶ ὤμοσε εἰς τὸν
 λέργο (;) αὐτοῦ, αὐτοῖς εἰωθότως. Καὶ τούτου γενομένου τοῦ ἀφορισμοῦ φημὶ καθ' 20
 ἡμᾶς καὶ τοῦ ἔβραϊοῦ ὁμόσαντος, ἀπαξἀπαντες μιᾶ φωνῇ καὶ ἐνὶ λόγῳ ἐμαρτύρη-
 σαν ἐνώπιον ἡμῶν διὰ στόματος τῆς εἰρημένης Αἰκατερίνης γενέσθαι τὴν διαθήκην
 ἀπαραλογίστως καὶ σῶας τὰς φρένας ἐχούσης καὶ μετὰ ἀγαθῆς καὶ ἐνδιαθέτου
 ἑαυτῆς προαιρέσεως, μηδενὸς αὐτὴν βιάσαντος εἰς τοῦτο. ἐνθεν ἡμεῖς καὶ αὐθις τῇ
 τε ἀξιώσει τῶν εὐγενῶν καὶ μεγαλοπρεπεστάτων ἀρχόντων καὶ κριτῶν τῆς Ζα- 25
 κύνθου, διὰ τοῦ τιμίου αὐτῶν γράμματος, καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ μισέρ Φραντζέ-
 σκου Διεριέδε, μᾶλλον δὲ πρῶτον τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ καὶ τῇ τῶν κριμάτων αὐτοῦ
 δικαιοσύνῃ, δεύτερον γράφοντες βεβαιοῦμεν διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου γράμμα-
 τος τοῖς εἰρημένοις ἄρχουσι καὶ πᾶσι τοῖς ἐντυχεῖν τοῦτο, ἀληθῶς καὶ βεβαίως γεγο-
 νέναι τὴν διαθήκην παρὰ τῆς εἰρημένης Αἰκατερίνης μηδένα δόλον ἢ ψεῦδος ἔχουσιν.
 Τὸ παρὸν ἡμέτερον βεβαιωτικὸν δεύτερον γράμμα ἐγένετο κατὰ τὸ ζήα'. ἔτος τὸ 30
 ἀπὸ Ἀδάμ, ἀπὸ δὲ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
 αἴφγ'. ἐν μηνὶ Ἰανουαρίῳ κθ'. ἡ δὲ τῶν μαρτύρων ἐξέτασις ἐγένετο τῇ κγ'. τοῦ
 μηνὸς τούτου καὶ διὰ τὸ μὴ εὐκαιρῆσαι ἡμᾶς τῇ κγ'. ἐγράφη τῇ κθ'.

Ταπεινὸς Μητροπολίτης Παλαιῶν Πατρῶν Μεθόδιος (ΤΣ)

[Ἐκ τῶν κατωτέρω ἐγγράφων, τηρουμένων εἰς τ'ἀρχεῖα τοῦ συμβολαιογράφου Ζακύνθου Ἀνδρέου Γρέγου (1559—1598) καὶ τῶν ὁποίων παρέχω τὴν μετάφρασιν ἐκ τῆς ἰταλικῆς, γίνονται γνωστὰ ἢ ἐν ἔτει 1586 καὶ ἐν Γαστούνη τῆς Πελοποννήσου ὑπαρξίς τῆς μονῆς τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν πατέρων τῆς ἱερᾶς τῆς μονῆς συνάξεως, καθὼς καὶ ἄλλων προσώπων, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν.]

1586 il di 26 Genaro. Hoggi di io Andrea Charalambi per la presente mia scrittura fatto il presente R^o Hierodiacono cossi accetante Chir Josaf secolarmite detto Garzogni dalla città del Zante per mio procurator legittimo come la mia propria persona et di più gli do
5 ampla auttorità di andar al Zante per dimandar et receiver dal C^{lmo} Regimento della p^{ta} città del Zante zecchini cento d'oro, che il detto Reg^{to} li ha da dar per ben d' anima al Monastier dei calogerj de S^{to} Michael Arcangelo di Morea secondo l' ha comandato il Serenissimo Principe con il suo voler pervenne lettera scritta sotto li 13 del mese
10 di Settembre 1585 et presentato dalli calogeri del predetto Monaster in Cancellaria del Zante alli 11 novembrio del anno predetto per altri tanti zecchini da pargere dell' Abate del predetto Monaster. havera imprestati alli calogeri et primo Abate sono da già tre anni et più per alcuni bisogni et reustaramenti del predetto Monaster et per liberarsi
15 et da certe avanie che l' haverà trovati per li qual zecchini cento havevo ricevuti nelle mie mani cose del Monasterio per mia assicuration, le quali ge li ho restituiti come appar la confession del predetto Abate et parte di suoi calogeri che me hanno fatto con la sua auttorità, che io mandasse ator li prestati danari, come si contien nella lettera del
20 Serenissimo Principe, che mi hanno dato dal Regimento del Zante dalla sua Camera che possa dunque il suddetto mio Comesso il Santo Diaco di ricever li suddetti cento cecchini d'oro senza niuna controversia dalla predetta Camera del predetto Ecc^{mo} Regimento et recevendoli che siano ben dati, si come che li dessero a me stesso obbligando
25 me et beni mei, per il che pregandolo che debba espedir il detto mio procurator per portameli come è il dover quanto prima et perchè de qui non sono Nodari si sottoscriverà la presente mia comissione fatta da me, et sara confermata di mano del Nobil consolo Veneto.

Jo Andrea Charalambi scrissi di mia mano propria la presente
30 procura scritta al Gastuni.

1586 alli 26 Genaro.

Fazzo fede io protopapa Giorgo et Jconomo della Santa Episcopi, come la presente confessione fù fatta in presenza mia di mano di Andrea Charalambi.

Fazzo fede io Hieromonacho et protosingelo d' accordo come 35
 la presente comission general fù fatta di mano de s. Andrea Charalambi.

Fazzo fede io Stati Parastatico et Protodemesticho della Sma
 Episcopi de Olenis come che la presente comission è di mano de s. Andrea
 Charlambi.

Jo Stamathi Persomachi affermo le soprasritte scritte esser 40
 scritte di mano del Andruzo Charlambi, et fazzo fede sotto timor de
 Iddio et della Vergine S^{ma} Maria.

(Τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἀνωτέρω ἐπικυροῖ ὁ Πρόξενος τῆς Γαλλίας
 ὀπισθογραφήσας, ὡς ἐπεταί.)

Noi Francesco di Heriedi per la Sacra Maestà del Cristiane-
 simo Rèl de franza et per la Illustrissima Signoria S^{ia} di Venetia e della
 Morea, Lepanto, Sta Maura, Gianina facio ampla et indubitata fede 5
 a cui speta qualmente per la cognitione et pratica che io ho del cara-
 tere et scritte del R^{do} Iconomo dell' Arcivescovato de Gastuni e
 di m^r Stathi Parastati e de m^r Stamo Persomachi sottoscritti nella
 presente scrittura et veramente caratere de pugno loro proprio per la
 bona cognitione che ho di esso caratere et della presente comissione
 fatta dal R^{do} Diacono Iosaf è fatto de mano del m^r Andrea Carlami 10
 per quanto questi testimonij attestano à quali se puol dar piena fede
 et l' habiamo sigilato delli stessi sigili, et cussi atesto come di sopra,
 In quorum fede.

Data adì III Marzo 1586 nel Zanthè.

Francesco di Heridi Console della Nation Franc^e, ereditaria 15
 (Qui casca il bollo di S. Marco.)

Confessamo Noi callogeri del Monastier Intitolato di Morea
 con il Nostro Abate, come che havemo havuto et ricevuto da mr An-
 druzo Charlami tulle quelle cose che nelle sue mani havevimo de ragion
 del Monastier gia tre anni et più a lui dati per sua assicurtà per li cento
 cecchini d' oro et più, che Iddio ge gli lo remunerer nelli haveva imprestati 5
 per liberarci si noi come el nostro Monastier da molti travagi che ne
 trovano, et per restaurarlo in parte che minaciava ruina, per il chè
 gli demo nelle sue mani la lettera che ci hano portato i nostri callogeri
 del Illmo Principe Veneto, che la Maestàde Iddio lo consegnì et tutto
 il suo Stado perpetualmenste poichè sono la liberatione della Genera- 10
 tione Cristiana, et grande agiuto di noi poveri suplicanti, che possa
 transferirsi con essa o de mandano suo hud. per receiver li detti cento
 cecchini d' oro dalli Ecc. Signori del Zanthè, che la detta lettera del
 Principe contien che si diano per beni dell anima a noi, et cossi vole-
 mo et si cotentamo ut supra et gli faciamo per sua chiazera la presente 15
 confessione la qual sara sottoscritta et dalle nostre mani, contentanti

noi con le cose del nostro monastier che possa recever dalli detti S^{tr} del Zante li predetti danari senza contraditione niuna et per cio li pregamo ingenochione che ge li habiano a dar et espedir quanto prima.

20 Fu scritta a Gastu 1586 il di primo Genaro nel tempio de S. Michael Arcangelo di Morea.

Io Giosaf Hieromonacho et Abate del Monastier d' Arcangelo di propria mano scrissi la presente confessione et per li altri mei callogeri afirmando sottoscrivo.

25 — Jo Nectario Monacho et Iconomo del detto Monastier sottoscrivo.

— Io Sofronio Monacho et Protonotario del predetto Monastier sottoscrivo.

— Jo Charisto Hieromonacho del predetto Monastier scrivo.

30 — Jo Jacomo Hieromonacho del predetto Monastier scrivo.

— Io Iovani et Schievolilaca del predetto Monastier scrivo.

Et li altri Padrj in fedem.

Fazzo fede come la presente Scrittura è di pugno del Abate Protopapa Chiriasif del Gran Arcangelo con il consenso delli altri Padrj, Io Protopapa Giorgio, et Iconomo del Santo Episcopo.

35

(Μετὰφρασις)

1586 ημέρα 26 'Ιανουαρίου, σήμερα ἐγὼ ὁ Ἄνδρέας Χαραλάμπους διὰ τῆς παρουσίας γραφῆς μου κατέστησα τὸν παρόντα καὶ οὕτως ἐκδεχόμενος αἰδῶς. Ἱεροδιάκονον σεκολαμίτην κῦρ. Ἰωσήφ τοῦνομα Γαρτζώνη ἐκ πόλεως Ζακύνθου νόμιμον ἐπίτροπόν μου, ὡς ἐμὲ τὸν ἴδιον, καὶ ἐπὶ πλέον παρέχω αὐτῷ πλήρη

5 ἐξουσίαν νὰ μεταβῆ εἰς Ζάκυνθον διὰ νὰ ζητήσῃ καὶ λάβῃ παρὰ τῆς Ἐκλαμπροτάτης Διοικήσεως τῆς εἰρημένης πόλεως Ζακύνθου τσεκίνια χρυσᾶ ἑκατόν, τὰ ὁποῖα ἢ ρηθῆσα Διοικήσις πρόκειται νὰ δώσῃ, χάριν εὐλαβείας, εἰς τὸ ἐν Μορέᾳ μοναστήριον τῶν μοναχῶν τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ, κατὰ διαταγὴν καὶ θέλησιν τοῦ Γαληνοτάτου Ἠγεμόνος, συνεπεῖς ἐπιστολῆς ἀπὸ 13 τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου 1585,

10 ὑποβληθείσης τὴν 11 νοεμβρίου εἰρημένου ἔτους ὑπὸ τῶν μοναχῶν τοῦ εἰρημένου μοναστηρίου εἰς τὴν Γραμματεῖαν Ζακύνθου, δι' ὁμοιον ποσὸν τσεκινίων καταβλητέων εἰς τὸν Ἠγούμενον τοῦ ρηθέντος μοναστηρίου, ὡς δάνειον, πρὸ τριῶν καὶ πλέον ἔτων, πρὸς τοὺς μοναχοὺς καὶ Ἠγούμενον δι' ἀνάγκας τινὰς καὶ ἀνακαινίσεις τοῦ εἰρημένου μοναστηρίου καὶ διὰ ν' ἀπαλλαγῶσι μερικῶν ἀδικημάτων, τὰ ὁποῖα ἐκεῖ

15 ἔλαβον. Διὰ τὰ ὁποῖα ἑκατόν τσεκίνια εἶχον λάβει εἰς χεῖράς μου καὶ εἰς ἀσφάλειάν μου ἀντικείμενα τοῦ μοναστηρίου, ἅτινα ἐπέστρεψα εἰς αὐτούς, ὡς ἡ ὁμολογία τοῦ ρηθέντος Ἠγούμενου καὶ τινων τῶν μοναχῶν αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν ἐν τῇ ἰδιότητι των μοι ἔκαμον διὰ τὰ δανεισθέντα χρήματα καὶ τὴν ὁποίαν ἔστειλα, καθὰ διαλαμβάνει ἢ ἐπιστολὴ τοῦ Γαληνοτάτου Πρίγκηπος, δοθεῖσά μοι παρὰ τῆς Γραμματείας

20 τῆς Διοικήσεως Ζακύνθου, διὰ νὰ λάβῃ ὁ εἰρημένος ἐπίτροπός μου, ἄνευ τινὸς ἐναντιότητος, παρὰ τῆς ρηθείσης Γραμματείας τῆς εἰρημένης Ἐκλαμπρ. Διοικήσεως τὰ ἐν λόγῳ ἑκατόν χρυσᾶ τσεκίνια καὶ δεχόμενος αὐτά, ὡς καλῶς καὶ εἰς ἐμὲ τὸν ἴδιον διδόμενα, ὑποχρεοῖ ἐμὲ καὶ τὰ ἐμά. Διὸ παρακαλῶ Αὐτὴν νὰ πέμψῃ τὸν εἰρημένον ἐπίτροπόν μου καὶ μοι κομίσῃ, κατὰ χρέος, αὐτὰ ὅσον τάχιστα καί, μὴ εὐρι-

σκομένων ἐνταῦθα Συμβολαιογράφων, θὰ ὑπογραφή ὑπ' ἐμοῦ ἢ παροῦσα αὐτὴ 25
 γραφὴ καὶ θὰ ἐπικυρωθῆ διὰ χειρὸς τοῦ εὐγενοῦς βενετοῦ Προξένου.

Ἐγὼ Ἀνδρέας Χαραλάμπους ἔγραψα ἰδιοχείρως τὴν παροῦσαν ἐπιτρο-
 πικὴν γραφείσαν ἐν Γαστούνη.

1586 τὴν 26 Ἰανουαρίου.

Πιστοποιῶ ἐγὼ ὁ Γεώργιος πρωτοπαπᾶς καὶ οἰκονόμος τῆς Ἁγίας Ἐπι- 30
 σκοπῆς, ὅτι ἡ παροῦσα ὁμολογία ἐγένετο παρουσίᾳ μου διὰ χειρὸς τοῦ Ἀνδρέου
 Χαραλάμπους.

Πιστοποιῶ ἐγὼ ὁ ἱερομόναχος καὶ πρωτοσύγγελος ἐκ συμφώνου, ὅτι
 ἡ παροῦσα γενικὴ ἐπιτροπικὴ ἐγένετο διὰ χειρὸς τοῦ κ. Ἀνδρέου Χαραλάμπους.

Πιστοποιῶ ἐγὼ Εὐστάθιος παραστατικὸς καὶ πρωτοδομέστικος τῆς 35
 ἀγιωτάτης Ἐπισκοπῆς Ὡλένης, ὅτι ἡ παροῦσα ἐπιτροπικὴ εἶναι ἰδιόχειρος τοῦ
 κ. Ἀνδρέου Χαραλάμπους.

Ἐγὼ Σταμάτιος Περσομάκης βεβαιῶ, ὅτι αἱ ἄνωθι γραφαὶ ἐγένοντο διὰ
 χειρὸς τοῦ Ἀνδρούτζου Χαραλάμπους, καὶ πιστοποιῶ ὑπὸ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ
 καὶ τῆς Ἁγιωτάτης Παρθένου Μαρίας. 40

(ἐπικύρωσις ὑπογραφῶν παρὰ τοῦ προξένου τῆς Γαλλίας.)

Ἐγὼ Φραγκίσκος Διερίεδε διὰ τὴν Ἁγίαν Μεγαλειότητα τοῦ Χριστι-
 ανικωτάτου Βασιλέως τῆς Γαλλίας καὶ διὰ τὴν Γαληνοτάτην Αὐθεντίαν τῆς Βενε-
 τίας, Πελοποννήσου, Ναυπάκτου, Ἁγίας Μαύρας, Ἰωαννίνων, πιστοποιῶ πλήρως
 καὶ ἀναμφισβητήτως γνωρίζων καὶ ἐκ πείρας τὸν γραφικὸν χαρακτήρα τοῦ τε 5
 αἰδεσ. οἰκονόμου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Γαστούνης καὶ τῶν κ.κ. Εὐσταθίου Παραστάτη
 καὶ Σταματίου Περσομάκη, ὅτι εἶναι πράγματι ὁ ἰδιόχειρος χαρακτήρ αὐτῶν, ὑπο-
 γεγραμμένων ἐν τῇ παρούσῃ γραφῇ, καθὼς καλῶς γνωρίζω τὸν αὐτὸν χαρακτήρα
 ἐν τῇ παρούσῃ ἐπιτροπικῇ τοῦ αἰδεσ. Διακόνου Ἰωάσαφ γενομένη διὰ χειρὸς
 τοῦ κ. Ἀνδρέου Χαραλάμπους, καθόσον οἱ μάρτυρες οὗτοι βεβαιοῦν, πρὸς τοὺς 10
 ὁποίους παρέχεται πλήρης πίστις, καὶ ἐπισφραγίζομεν ἰδίαις σφραγίσιν. Εἰς πίστιν
 Ἐδόθη τὴν 3 Μαρτίου 1586 ἐν Ζακύνθῳ.

Φραγκίσκος Διερίεδης Πρόξενος τοῦ διαδοχικοῦ Γαλλικοῦ Ἐθνους.

(Ἐδῶ τίθεται ἡ σφραγὶς τοῦ Ἁγίου Μάρκου)

Ὅμολογοῦμεν ἡμεῖς οἱ μοναχοὶ τοῦ Μοναστηρίου τοῦ λεγομένου τοῦ Μο-
 ρέως μετὰ τοῦ Ἠγουμένου ἡμῶν, ὅτι ἐλάβομεν παρὰ τοῦ κ. Ἀνδρούτζου Χαραλάμ-
 πους ὅλα τὰ ἀντικείμενα τοῦ Μοναστηρίου, τὰ ὁποῖα πρὸ τριετίας καὶ πλέον εἶχο-
 μεν παραδώσει εἰς χεῖράς του, ὡς ἀσφάλειαν, διὰ τὰ ἑκατὸν χρυσᾶ τσεκίνια, τὰ ὁποῖα 5
 ὁ Θεὸς νὰ τοῦ τὰ ἀνταποδώσῃ, μᾶς εἶχε δανείσει διὰ ν' ἀπαλλαγῶμεν τόσον ἡμεῖς
 ὅσον καὶ τὸ Μοναστήριον ἀπὸ πολλὰς ἐνοχλήσεις, τὰς ὁποίας ἐδοκιμάζομεν καὶ δι'
 ἐπισκευὰς αὐτοῦ εἰς μέρη ἀπειλοῦντα καταστροφῆν. Ὄθεν παραδίδομεν εἰς
 χεῖράς του τὴν ἐπιστολήν, ἣν μᾶς ἐκόμισαν οἱ ἡμέτεροι μοναχοί, τοῦ Γαλην. Βενε-
 τοῦ Ἠγεμόνος, ὃν καὶ ἅπαν τὸ Κράτος αὐτοῦ ὁ μέγας Θεὸς νὰ διαφυλάττῃ αἰω-
 νίως πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ χριστιανικοῦ γένους καὶ μεγάλης προστασίαν ἡμῶν, 10
 τῶν πτωχῶν αἰτητῶν, ὅπως δυνηθῆ φέρων αὐτὴν νὰ μεταβῆ, ἢ, ἐντολῇ αὐτοῦ,
 λάβῃ παρὰ τῶν Ἐκλαμπρ. Ἀρχόντων τῆς Ζακύνθου τὰ εἰρημένα ἑκατὸν χρυσᾶ
 τσεκίνια, τὰ ὁποῖα ἢ ἐν λόγῳ ἐπιστολῇ τοῦ Πρίγκηπος περιέχει, ὅπως δοθῶσιν
 ὑπὲρ τῆς ψυχῆς του εἰς ἡμᾶς καὶ οὕτω θέλομεν καὶ ποθοῦμεν, ὡς ἀνωτέρω, καὶ πρὸς 15
 εὐκολίαν αὐτοῦ ποιοῦμεν τὴν παροῦσαν ὁμολογίαν, ὑπογραφεσομένην διὰ χειρὸς
 ἡμῶν, ἀρεσκομένων μετὰ πάντων τῶν ἐν τῷ Μοναστηρίῳ νὰ δυνηθῆ νὰ λάβῃ παρὰ
 τῶν εἰρημένων Ἐκκλ. Ἀρχόντων τῆς Ζακύνθου τὰ ρηθέντα χρήματα, ἄνευ τινὸς
 ἀντιρρήσεως, καὶ ἐπὶ τούτῳ παρακαλοῦμεν γονυκλινῶς νὰ τῷ δοθῶσι καὶ στα-

λῶσιν, ὡς τάχιστα. Ἐγράφη ἐν Γαστούνη 1586 τὴν πρώτην Ἰανουαρίου ἐν τῷ
20 ναῶ τοῦ ἐν Μορέᾳ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ.

Ἐγὼ Ἰωάσαφ ἱερομόναχος καὶ ἡγούμενος τοῦ Μοναστηρίου τοῦ Ἀρχαγγέλου ἔγραψα ἰδίᾳ χειρὶ τὴν παροῦσαν ὁμολογίαν καὶ διὰ τοὺς ἄλλους μοναχοὺς βεβαιῶν ὑπογράφω.

Ἐγὼ Νεκτάριος μοναχὸς καὶ οἰκονόμος τοῦ εἰρημένου Μοναστηρίου
25 ὑπογράφω.

Ἐγὼ Σωφρόνιος μοναχὸς καὶ πρωτονοτάριος τοῦ εἰρημένου μοναστηρίου ὑπογράφω.

Ἐγὼ Χάριστος ἱερομόναχος τοῦ εἰρημένου Μοναστηρίου ὑπογράφω.

Ἐγὼ Ἰάκωβος ἱερομόναχος τοῦ εἰρημένου μοναστηρίου ὑπογράφω.

30 Ἐγὼ Ἰωάννης καὶ σκευοφύλαξ τοῦ εἰρημένου μοναστηρίου ὑπογράφω.
Καὶ οἱ ἄλλοι πατέρες ἐν πίστει.

Πιστοποιῶ ὅτι ἡ παροῦσα γραφή εἶναι ἰδιόχειρος τοῦ Ἐγουμενοῦ πρωτοπαπᾶ κῦρ. Ἰωάσαφ τοῦ Μεγάλου Ἀρχαγγέλου, τῇ συναινέσει τῶν ἄλλων πατέρων, ἐγὼ δὲ πρωτοπαπᾶς καὶ οἰκονόμος τοῦ Ἁγίου Ἐπισκόπου Γεώργιου.

21

[Τὸ κατωτέρω προικοσύμφωνον, συναφθὲν μεταξὺ τοῦ Μάρκου Μικαλέτου καὶ τῆς Λουτζέτας Δράκου καὶ καταχωρισθὲν εἰς τὰ πρακτικά τοῦ συμβ/γράφου Ζακύνθου Ἀ. Μαρτινέγκου (1581—1613), περιέχει πολλὰ δυσνοήτους λέξεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐνίων τῶν ὁποίων τὴν ἐξήγησιν παρέχω ἐν τέλει.]

Ἐν Χριστοῦ ὀνόματι ἀμήν, ἔτη ἀπὸ τῆς αὐτοῦ γεννήσεως
αφθ', ἡμέρα ιγ'. τοῦ μαΐου μηνὸς εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῆς πόλεως Ζακύνθου, εἰς τὸν οἶκον τοῦ μρ. Θωμᾶ Δράκου. αὕτη ἐστὶ ἡ προίξις, ἣν λαμβάνει
καὶ παραλαμβάνει ἡ παροῦσα κυράτζα Λουτζέτα θυγατέρα τοῦ ποτέ
5 μρ. Ἰωάννου Δράκου μετὰ τοῦ παρόντος ὁμοζύγου αὐτῆς, τοῦ κῦρ. Μάρκου Μικαλέτου δοτόρου, ἡ ὁποία προίκα εἶναι ἡγουν τὸ προικιὸν τῆς ποτέ κυράτζας Βιολέτας, μητρὸς τῆς ἀνωγεγραμμένης κυράτζας Λουτζέτας, τὰ ὁποία πράγματα τὰ λαμβάνει ἀπὸ τὸν παρόντα μρ. Θωμᾶ Δράκου, ὡς κουμσαρίας καὶ τεσταμεντάριος τοῦ ποτέ ἀγαθῶν
10 του ἀπὸ τὰ πράγματα ὁποῦ ἔχει εἰς χεῖράς του, ὡς φαίνεται ἐν ἰνβεντάριον γεναμένο ὑπὸ χεῖρὸς ἐμοῦ νοταρίου εἰς τοὺς 1588 ἡμέρα 23 τοῦ ἰουλίου μηνός. ἡ ὁποία προίκα τῆς ἀνωγεγραμμένης ποτέ κυράτζας Βιολέτας εἶναι ἡ ὀλότης φλουρία κουρέντε 650, ἥτοι ἑξακόσια πενήντα, ὡς φαίνεται τὸ αὐτὸ προικοσύμφωνον καμωμένο εἰς τοὺς 1575 Ὀκτωβρίου
15 23 ἀπὸ τὰ χεῖρα τοῦ μρ. Μπαζέγιου Μακρῆ, τὸ ὁποῖο μοῦ τὸ ἐπρεζεντάρησε τὴν σήμερον ὁ ἀνωγεγραμμένος μρ. Μάρκος εἰς χεῖρας τοῦ νοταρίου —ἐν πρώτοις κρεββάτια δύο πτέρινα οὐζάδα καὶ μακρυνάρες δύο οὐζάδες καὶ προσκέφαλα ὀκτώ, τέσσαρα καινούργια καὶ τέσσαρα οὐζάδα καὶ δύο προσκεφαλόπουλα μικρὰ ὄλα γιομάτα πτερὸ σιμι
20 μόδα . . . . . φλορία 24

—ἐνα φόρεμα ταμπὶ παγουνάτζο μὲ τὸ σοτοκάση καὶ μανικια φουρνίδο μὲ φραντζέταις καινούριο. . . . . φλ. 27

—έτερο φόρεμα γρόγας παγουνάτζος με τὸ στοσκάσι καὶ με τὰ μανίκια φουρνίδο οὐζάδο	φλ. 8
μία σοτανέλα δαμασκή ροβάνο οὐζάδα	φλ. 12 25
μία σοτανέλα κόκκινη τζαμπελοτένια οὐζάδα	φλ. 3
μία πέτζα ἰντρέγα μπουχαγιάρι	φλ. 15
σαμέτο καλαματιανὸ πέζετες δύο	φλ. 14
ἓνα πάπλωμα μεταξωτὸ με φόδρα μπλάη	φλ. 28
ἕτερο πάπλωμα μεταξωτὸ μπλάβο με φόδρα	30
πράσινη λαβοράδα ἄλλα χιῶτα οὐζάδο	φλ. 10
ἓνα ζευγάρι σεντόνια κεντητὰ με κέκκινα καὶ καντιάτα μετάξια φύλλα τρία καινούρια	φλ. 18
ἕτερο ἓνα ζευγάρι σεντόνια κεντητὰ με ἄσπρα καὶ κόκκινα καὶ πράσινα μετάξια φύλλα 4 καινούρεα	φλ. 24 35
ἕτερο ἓνα ζευγάρι σεντόνια κεντητὰ σκιστόκοπτα τριγύρου καὶ ἀπὸ τὲς ραφὲς καινούρια	φλ. 28
ἕτερο ἓνα ζευγάρι σεντόνια καινούργια κεντητὰ με μαῦρα μετάξια καὶ με φούνταις φύλλα τρία	φλ. 24
ἕτερο ἓνα ζευγάρι σεντόνια κεντητὰ με μαῦρα καὶ με καντιάτα μετάξια καινούρια φύλλα τρία	40 φλ. 24
ὄλα τὰ ἀνωγεγραμμένα σεντόνια εἶναι σκούλινα.	
—ἕτερο ἓνα πάπλωμα καινούριο λινο δίμητο με φό- δρα πράσινη	φλ.
—ἓνα ρετζαοῦνι σταμπάδο με χρυσὸ με λατὸ	45
γύρο τρίληνο	φλ. 4
—ἐμπροστοκοῦρτινα δύο μεταξωτὰ μπλάβα καὶ καν- τιάτα καὶ ἓνα ρεντζαοῦνι ὁμοίό τους	φλ. 10
—ἐντεμέλες δύο δαμασκινὲς με χρυσοκορδέλαις τὸ γύρο	φλ.
—ταπέδια πέντε, ἦτοι 5 ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ	50
δύο ἄσπρα οὐάδα	φλ. 20
—τουβαλήφια κεντητὰ ἔντεκα καὶ ἓνα σκέτο.	φλ. 3 ¹ / ₂
—μεσάλαις οὐζάδες με τὸ μάτι τέσσαρες	φλ. 12
—ἓνα κομμάτι δαμασκή κόκκινο φύλλα δύο οὐζάδο	φλ. 5 55
—ἕτερο ἢ πάπλωμα μπλάβο με φόδρα κόκκινη	φλ. 20
—ἕτερο πάπλωμα ἄσπρο οὐζάδο	φλ. 7
—ἕτεραις ἐντεμέλες δύο ράζω κόκκινο με ροκόπλεκα τὸ γῦρο χρυσᾶ	φλ. 6
—ἕτερες ἐντεμέλες δύο ὀρμιζέ μπλάβο με χρυσο- κορδέλες τὸ γῦρο	60 φλ. 4
—ἕτεραις ἐντεμέλες μεταξωταὶς βλαντί κόκκινο, τρεῖς με χρυσοκορδέλες τὸ γῦρο	φλ. 3
—τουβαλίφια με τὸ μάτι ἄκοπα ἔξη	φλ. 2
—σεντόνια σκέτα λινοβάμπακα πρῶτα	φλ. 10 65

μβ'

- ένα παβιόνι μονόκλωνο με λουρία βαμπακερά και
με τὸ τορναλέτο του . . . . . φλ. 10
- ένα ζευγάρι ἐμπροστοκούρτινα με τὸ μάτι λινὰ . . . . φλ. 2
- ἐμπόλιες δύο, ἢ μία σκέτα καὶ ἡ ἕτερη κεντητὴ με
70 μαῦρα μετάξια . . . . . φλ. 3
- ὑποκάμισα πέντε κεντητὰ γυναίκεια . . . . . φλ. 15
- ἕτερα ὑποκάμισα ἀντρίκια οὐζάδα τέσσαρα . . . . . φλ. 10
- ἕτερα ἐμπροστοκούρτινα σκέτα λινὰ δύο . . . . . φλ. 3
- ἕτερο ἓνα ἐμπροστοκούρτινο με ὑφαντὰ στὴ μέση . . . φλ. 1
- 75 —ένα ρεντζαόνι ὑφαντινο . . . . . φλ. 1
- ἐντεμέλες πάννινες τρεῖς οὐζάδες . . . . . φλ. 1
- ένα ζευγάρι ἐμπροστοκούρτινα ἀλά σπανιόλα
με ἄρμαις λαβουράδα καὶ με τὸ ρεντζαόνι τους
πράσινα . . . . . φλ. 5
- 80 —στάγκος κομμάτια μεγάλα πρῶτα οὐζάδος
ζυγίζουν s. 11. . . . . φλ. 2^{1/2}
- μία γοῦνα γυναίκεια ἀρνιακὴ . . . . . φλ. 1^{1/2}
- κασέλαις τέσσαραις κάριναις οὐζάδες καὶ μία ἀλά
μαρνέρα μικρὴ . . . . . φλ. 25
- 85 —μία πύρα χαλκοματένια . . . . . φλ. 2
- μία μπούκλιζα στάγγινη . . . . . φλ. —^{1/2}
- δύο κακάβια οὐζάδα, ἓνα μικρὸ καὶ ἓνα μεγάλο . . . . φλ. 2
- δύο σπαθία οὐζάδα, ἓν με φικάρι καὶ ἄλλο χωρὶς
φικάρι . . . . . φλ. 1
- 90 —δύο καντιλέρια παφηλένια οὐζάδα . . . . . φλ. —^{1/2}
- βουτζία χοντρά πενηντάρια καὶ ἑξηντάρια . . . . . φλ. —
- μία ντομάνα παληὰ . . . . . φλ. 2
- ἓνα σοτομάντηλο παληὸ . . . . . φλ. 1
- δύο βαρέλες, ἢ μία τοῦ τραβάτζου καὶ ἡ ἕτερη
- 95 σταμνί . . . . . φλ. —
- τρία κτένια διὰ φάσιμο . . . . . φλ. 2
- ἕτερο πάπλωμα μεταξωτὸ κόκκινο με φόδρα μπλάβη
ὅπου εἶχε σημάδια σαμουρι ἓνα καὶ ἓνα ὄξω ἀπὸ
τὸ ἱβεντάριο . . . . . φλ. 26
- 100 —ἔτι καὶ κουτάλια ἀσημένια με τὸ χέρι λαβουράδια
με ἀνθρωπομούτζουνο δώδεκα, ἔτι καὶ ἕτερα κουτά-
λια ἀσημένια σκέτα ὀκτώ καὶ δύο πηρούνια ἀσημένια σκέτα
ζυγίζουν οὐγγιές 26, ἦτοι εἴκοσι ἕξη, στιμάδα . . . . φλ. 40

Ταῦτα πάντα τὰ ἄνωθεν ροῦχα καὶ εἴ τι ἄλλο γράφομεν ἄνω-
105 θεν, τὰ τραβάει ἡ ἄνωθεν κυράτζα Λουτζία μετὰ τοῦ ὁμοζύγου της τοῦ
μρ. Μάρκου Μικαλέτου ἀπὸ τὸν ἀνωγεγραμμένον μρ. Θωμᾶ Δράκο
ἀμπὸν κόντο, τὰ ὅποια ἐστιμαριστήκανε ὑπὸ τιμίων ἀρχόντων

κρ. Μάρκου Φασόη καὶ Ρεμπῆ Σασαλοῦ Κόπιου, ὑπὸ μαρτυρίας μρ. Νικολάου Δαρείου Σαλβιάτη καὶ μρ. Παύλου Καρνέση, οἱ ὅποιοι θέλουν ὑπογράψει καὶ ἀνέβηκε τὸ ὅ,τι γράφομεν ἄνωθεν φλωρία κουρέντε 550 ¹/₂ 110 ἦτοι πεντακόσια πενήντα ἡμισυ, ὑπὸ μαρτυρίαν τῶν ἄνωθεν.

Io Dario Salviati fui presente, a quanto di sopra,

» ἐγὼ Νικολὸς Λάπος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθε,

» ἐγὼ Παῦλος Καρνέσης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθε.

(Κατωτέρω προστίθενται τὰ ἐξῆς:)

Τὸ αὐτὸ ἔτος, ἡμέρα κστ'. τοῦ μαΐου μηνός, ἀκόμη ἔλαβε ὁ ἄνωθεν μρ. Μάρκος Μικαλέτος ἀπὸ τὸν ἄνωθε μρ. Θωμᾶ μία καδινέλα 115 χρυσῆ καὶ ἓνα ζευγάρι σκολαρίκια χρυσᾶ, ὅπου τὰ ἐκράτειε σημάδι διὰ τζεκίνια χρυσᾶ 14, ἦτοι δεκατέσσαρα, τὰ ὅποια ὠμολόγησε ὁ αὐτὸς μρ. Θωμᾶς πὼς ἐπληρώθη τὰ αὐτὰ τζεκίνια ἀπὸ τὰ καλὰ τῆς κληρονομίας τοῦ ποτὲ αὐταδέλφου του, μρ. Τζουάνε Δράκου. ἔτι ἔλαβε ὁ αὐτὸς μρ. Μάρκος ἀπὸ τὸν αὐτὸν μρ. Θωμᾶ ἓνα τατζώνη ἀσημένιο 120 καὶ μία βέρα χρυσῆ καὶ ἓνα δακτυλίδι χρυσό, ὅπου τὰ ἐπῆρε ἀπὸ τὴν κυρὰ Σαμουίλενα. ἔτι ἔλαβε καὶ πηρούνια δέκα καὶ ἓνα κουτάλι, ὅπου τὰ ἐπῆρε ἀπὸ τὸ Σαμπαθάη Φακᾶ, τὰ ὅποια ὅλα τὰ ἔλαβε ὁ ἄνωθε μρ. Μάρκος, ὡς ἄνωθε, καὶ ἐστιμαρίστησαν τὸ ἀσημένιο τατζόνι καὶ δέκα 125 πηρούνια καὶ τὸ κουτάλι φλωρία 31, ἦτο. τριάντα ἓνα κουρέντε καὶ ἡ καδινέλα καὶ ἡ βέρα καὶ τὸ ἕτερο δακτυλίδι καὶ τὰ σκολαρίκια ἕτερα φλωρία κουρέντε 24, κάνουν σοῦμα φλωρία κουρέντε 55, τὸ ἀσῆμι καὶ χρυσάφι, ὅπου λέγομεν ἄνωθε. καὶ περιπλέον ἔλαβε ὁ αὐτὸς μρ. Μάρκος καὶ ὄλαις ταῖς γραφαῖς ἀπὸ τὸν αὐτὸ μρ. Θωμᾶ καὶ περιπλέον ὅτι ὅσα ἤθελε 130 μπορέσει νὰ σκουδέρη ἀπὸ τὰ καλὰ τῆς ἄνωθε ποτὲ κληρονομίας, νὰ ἐγρικῶνται καὶ αὐτὰ ἀπάνου εἰς προῖκα μὲ τοῦτο ὅτι, ἃ δὲ σκουδέρη, νὰ μὴν ἀποκρίνεται τίποτα. ὑπὸ μαρτυρίας παπαῖ κ. Ἰω. Φαραοῦ καὶ μρ. Γεώργη Ἀγιαποστολίτη, οἱ ὅποιοι θέλουν ὑπογράψει.

» ἐγὼ Παπαῖς Ἰωάννης Φαραὸς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθε καὶ ὑπόγραφα 135

» ἐγὼ Γεώργις Ἀγιαποστολίτης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθε καὶ ὑπόγραφα.

(Κατωτέρω τέλος προστίθενται καὶ τὰ ἐξῆς:)

1590 ἡμέρα 7 τοῦ ὀκτωβρίου μηνός, εἰς τὸν αἰγιαλὸ τῆς πόλεως Ζακύνθου εἰς τὸν οἶκον τοῦ μρ. Θωμᾶ Δράκου, ἐνεφανίσθη ἐνώπιον ἐμοῦ 140 νοταρίου καὶ τῶν ὑπογεγραμμένων μαρτύρων παροῦσα σωματικῶς ἡ ὁμόζυγος τοῦ ἄνω γεγραμμένου ποτὲ μρ. Θωμᾶ Δράκου, ὡς τουτόρα τῆς κληρονομίας τοῦ ἄνωγεγραμμένου Δράκου, ἡ ὅποια ἐπαράδωσε τὰ κάτωθε γεγραμμένα πράματα τοῦ παρόντος μρ. Μάρκου Μικαλέτου εἰς προῖκα, ὡς ἄνωθε. ἐν πρώτοις ἓνα μπουλκέρι ἓνα ζευγάρι χερόρ- 145 τια μεταξωτά, δύο σκατοῦλες πολιτικές ἢ μία στρογγυλὴ καὶ ἡ

ἔτερη μακρουλή, ἓνα στιλέτο, ἓνα πουγγί τομαρένιο, ἓνα κομμάτι γνέμα σκούλινο, ἓνα τορναλέτο φακωτὸ καὶ ἓνα ρατζαοῦνι ὁμοιο οὐζάδα, μία ἐμπόλια μὲ λεκάδια καὶ μὲ κλόσια, τρία τουβαλίφια οὐζάδα, μία χοντρομεσάλα, ἓνα πεύκι οὐζάδο, μία κασέλα μαρινέρικη μία τζελάδια.
 150 ἔτι ὠμολόγησε ὁ αὐτὸς Μικαλέτος πῶς ἔχει καὶ εἰς χεῖράς του βουτζία πενηντάρι καὶ ἔξηντάρι νούμερι 14, ἦτοι δεκατέσσαρα, τὰ ὁποῖα τὰ ἔχει βουλωμένα ἀπάνου, τὰ ὁποῖα πράματα ὄλα ὁποῦ γράφω νὰ ἐγρικῶνται εἰς προῖκα, ὡς ἄνωθεν, ὑπὸ μαρτυρίας κρ. Θεοδόσι Ζενοπούλου καὶ μ. Θεοδωρῆ Σέλινα.

(Σημ. Στ. 9: κουμεσάριος καὶ τεσταμεντάριος=ἐκ διαθήκης ἐπίτροπος.—
 Στ. 10: ἰνβεντάριο=κατάλογος, εὔρετήριον.—Στ. 15-16: ἐπρεζεντάρησε=ἐπαρουσίασε.— Στ. 17: οὐζάδα=μεταχειρισμένα.— Στ. 19: σημάδια=ἐκτιμημένα.—
 Στ. 21: ταμπι=εἶδος ὑφάσματος κυματοῦφοῦς.—Στ. 21: παγουνάτζο=ἰόχρουν.—
 Στ. 22: φραντζέταις = κροσσούς.—Στ. 25: σοτανέλα = κολόβιον γυναικείου.—Στ. 26: τζαμπελοτένια = καμηλωτή, ὕφασμα ἐκ τριχῶν καμήλου.—Στ. 27: πέτζα = τόπι.—Στ. 28: σαμέτο = ἑξάμητον.—Στ. 31: ἄλα χιώτα = κατὰ ἐργασίαν τῆς Χίου.— Στ. 32-33: καντιάτα = κρητικά.— Στ. 42: σκούλινα = σκόλλυνα.—Στ. 45: σταμπάδο=διανθές.—Στ. 45: λατό=ψευδάργυρον.—Στ. 50: ταπέδια=τάπητες.—Στ. 58: ροκόπλεκα=πλέγματα δι' ἡλακάτης.—Στ. 60: ὄρμιζέ =κυματοφάές.—Στ. 67: τορναλέτο =περικλίνιον διάκοσμον.—Στ.77:σπανιόλα=κατὰ ἰσπανικὴν ἐργασίαν.—
 Στ. 79: ἄρμαις=οἰκόσημα.—Στ. 80: στάγκος=ψευδάργυρος.— Στ. 84: μαρνέρα =ναυτική.— Στ. 85: πύρα=θερμάστρα.— Στ. 86: μπούκλιζα=ὑδροδοχείον.—Στ. 85: στάγγινη =ἐκ ψευδαργύρου.—Στ. 94: τραβάτζου=μεταγγίσεως.— Στ. 96: φάσιμο=ὑφανσιν.—Στ. 96: σαμουρί=σαμούρινον.—Στ. 106: ἄ μπὸν κόντο=καλῶς ἐκτιμημένη.—Στ. 106: ἔσημικριστήκανε=ἔξετιμήθησαν.—Στ. 115: καδινέλα = μικρὰν ἄλυσσιν.—Στ. 116: σημάδι=ἐνέχυρον.— Στ. 120: τατζώνη = φιάλην.—Στ. 121: βέρα =δακτύλιον.—Στ. 130: σκουδέρη =εἰσπράξη.—Στ. 141: ὡς τουτόρια= ὡς ἐνεργοῦσα.—Στ. 145: μπουλκέρι=ὑδροδοχείον.—Στ. 146: σκατοῦλες=θήκας.—
 Στ. 146: στιλέτο=ἐγχειρίδιον.— Στ. 149: μαρινέρικη=ναυτική.— Στ. 149: τζελάδια=ὀφοφυλάκειον.)

ΠΙΝΑΞ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

(Αἱ παραπομπαὶ γίνονται εἰς τὰ ἔγγραφα, οἱ ἐντὸς παρενθέσεων ἀριθμοὶ δηλοῦσι τὰ γράμματα, οἱ λοιποὶ ἀριθμοὶ τοὺς κατὰ τὴν ἔκδοσιν στίχους τῶν γραμμάτων).

Ἄγαλιώτης Ἄν.	(1) 11, 15, 28.	Γαστρᾶδες	(13) 3.
Ἄγαλιώτης Γ.	(1) 18.	Γεωργίου	(5) 29.
Ἄγαλιώτης Φ.	(1) 14.	Γεώργις	(1) 54 — (19) 32, 35.
Ἄγαρηνοὶ	(2) 3, 5.	Γίδου	(1) 25.
Αἰγιαλὸς	(4) 40.	Γκέρμπεση	(1) 57.
Αἰκατερίνη	(17) 5.	Γκίνης	(1) 49.
Ἄλησάντρου	(4) 27.	Γκρέκας	(9) 12.
Ἄλμπέρτος	(12) 55.	Γλαρεντζιᾶνος	(5) 41.
Ἄμπράμος	(16), 27.	Γληγορίτζα	(13) 7.
Ἄναπολιτάνος	(16) 20, 26.	Γοῦλος	(3) 18.
Ἄντιόχος	(1) 14, 20, 37.	Γοῦσκος	(5) 51.
Ἄντωνία	(17) 33.	Δαβρέσας	(16) 24.
Ἄργάσι	(4) 3.	Δακουζᾶς Α.	(6) 5, 23.
Ἄργυρόπουλος	(1) 22, 42.	Δακουζᾶς Γ.	(6) 22.
Ἄρχάγγελος	(17) 8, 10, 22.	Δέ-Λέτζε	(1) 40.
Ἄσιγγελέα	(1) 25.	Δε-Παλέρμο	(16) 19, 25.
Αὐλωνίτης	(2) 2.	Δέ-Ρωμανία	(16) 23.
Ἄχεροδιότικα	(1) 26.	Δε-Φραντζέσκης	(12) 10.
Βάλμης	(5) 49.	Δε-Χρέμας	(16) 21.
Βαρβάρα (ἁγία)	(4) 18.	Διεριέδες	(17) 3 — (19) 3.
Βασκόνης	(6) 30.	Δοξαράς	(10) 2, 5.
Βενετία	(2) 17. — (5) 5, 10. — (19) 3.	Δράκος Θ.	(1) 28 — (21) 3, 9, 106, 115, 118, 120.
Βενέτικοι	(16) 3.	Δράκος Ἰω.	(21) 5, 119.
Βεριοτῆς	(14) 17.	Ἐλληνης	(16) 21.
Βιολέτα	(21) 7.	Ἐξώπολον	(13) 3.
Βλαντῆκος	(5) 47.	Ζάκυνθος	(4) 18. — (7) 9. — (11) 2. — (12) 3. — (15) 3. — (16) 2. 11. — (19) 3, 13. (21) 2.
Βλατεριώτης	(16) 22.	Ζαμπέτα	(17) 28, 42.
Βλάχος	(3) 19 — (13) 4.	Ζαχαρίας	(17) 48.
Βουκέντρι	(1) 17.	Ἰλίας (ἅγιος)	(13) 8, 14.
Βουτζανέσης	(10) 3, 4, 11.	Θεοδόσης	(3) 20.
Γαητάνης	(11) 9.	Θεωνᾶς	(17) 29, 57.
Γάσπαρος	(5) 34.		
Γαρζώνης	(19) 3.		
Γαστούνη	(19) 30.		

Θωμαῖς	(17) 32.	Λιβάνης	(5) 48.
Θωμόπουλος	(9) 13.	Λιβάνου	(4) 19.
Ἰάκυνθος	(2) 4.	Λίταρδος	(7) 8.
Ἰάκωβος	(19) 30.	Λογοθέτης	(5) 27 — (6) 9.
Ἰωάννης	(2) 5—(19) 31.	Λονδαρίτης	(1) 25.
Ἰωάννινα	(19) 4.	Λουτζέτα	(21) 4, 105.
Ἰωάσαφ	(19) 10, 22.	Λουτζία	(12) 5, 50.
Καιροφύλας	(8) 2, 4, 6, — (9) 3.	Λυκούρεσης	(3) 7.
Κακολύρης Δ.	(1) 18.	Μακρῆς Γ.	(4) 6.
Καλοκύρης Ν.	(1) 12—(5) 44.	Μακρῆς Μ.	(21) 15.
Καλή	(4) 15, 19, 30, 32, 48, 50.	Μακρῆς Π. (5)	37—(7) 8—(15) 4.
Καλονᾶς	(4) 5.	Μαλανδρίνος	(5) 54.
Κανελῆς	(5) 20.	Μαλαξὸς	(11) 3, 77.
Καρνέσης	(21) 109, 114.	Μάνη	(16) 1.
Καρότζολας	(16) 19.	Μανταλένα	(4) 46, 47.
Καστελᾶνος	(4) 49.	Μαντρικάρης	(5) 40.
Κατακουζηνὸς	(4) 6.	Μαργαρίτα	(17) 5, 26, 49.
Κατελᾶνος	(5) 18.	Μαρῖνος	(5) 32.
Κάφιρης	(5) 53.	Μαρκῆνος Γ.	(5) 52.
Κεντουκλᾶς	(17) 49.	Μαρκῆνος Μ.	(5) 42.
Κεχαριτωμένη	(13) 2.	Μάρκος	(5) 26.
Κιοῦλα	(13) 11.	Μαρτελάος	(11) 8.
Κοκκάλας	(11) 76.	Μαῦρα (ἁγία)	(19) 4.
Κόκλας	(1) 51.	Μαυράγγελος	(5) 33.
Κοντόπουλος	(13) 20.	Μηχανὸς	(1) 41.
Κοντόσταυλος Γλ.	(6) 30.	Μικαλέτος (21)	6, 16, 106, 115, 120.
Κοντόσταυλος Τζ.	(10) 14.	Μιχαήλ	(1) 29, 44.
Κορυφοὶ	(13) 3.	Μορέας	(19) 4.
Κόπιος	(12) 11.—(21) 108.	Μορέτα (4)	20, 22, 31, 32, 34, 48, 50.
Κοσμάς	(16) 1, 3, 7, 10, 15, 18.	Μοσχόπουλος	(3) 17—(4) 25.
Κοτζηφάκης	(4) 26.	Μουροζίνης	(12) 54.
Κοτρονᾶς	(15) 40, 42.	Μπαρζὸς	(7) 2, 4.
Κουρτέζης	(11) 77.	Μπαρμπιάνου	(1) 55.
Κρόκος	(5) 38.	Μπιλιάρδος	(1) 24.
Κυργιαζῆς	(19) 34.	Ναύπακτος	(19) 4.
Κυργιάκης	(17) 48, 54.	Ναύπλιον	(11) 3.
Κύριλλος	(5) 21.	Νεκτάριος	(19) 25.
Λάντζα	(4) 40.	Νεπαχτήτης	(17) 16, 50.
Λάπος	(21) 113.	Νικόλαος (ἅγιος)	(15) 15, 16, 18 —(17) 22, 25.
Λαύδα	(1) 36.	Νοβάκος	(4) 24.
Λέο	(1) 32.	Ξεροβούνια	(4) 26.
Λιβάδι	(1) 37.		

- Πάγκαλος (11) 79.
 Παγκράτης (4) 43, 45.
 Παγούδης (11) 76.
 Παλαιολόγος (4) 29.
 Παλαιόπολις (13) 6.
 Παλατιανός (13) 21.
 Παληό άλωνι (1) 14.
 Παλλάβιος (5) 43.
 Πανδόνης (12) 5, 47, 50.
 Παντοκράτωρ (1) 10, 35—(2) 4.
 12, 26, 36.
 Παπαδάτος Γ. (1) 2—(5) 23.
 Παρασκευή (άγια)(1) 21, 38. —
 (4) 23.
 Παραστατικός (19) 37, 7.
 Παρίσης (5) 28—(7) 2.
 Πατίλας (10) 14.
 Πάτρα Παληά (16) 2, 57.
 Πατρίκιος (5) 56.
 Περσομάνης (19) 40, 7.
 Πέτρος (12) 6.
 Πετρούτζος (5) 39.—(12) 55.
 Πηγάνου πέραμα (1) 13.
 Πηγαδάκια (3) 20.
 Πικρίδης (15) 40, 44.
 Πορφύρης (8) 1, 4, 5.
 Πρασικό (1) 23.
 Προβατᾶς (4) 17.
 Ραφτόπουλος (17) 4.
 Ραψομανίκης (9) 2, 7, 9, 11.
 Ρένεσης (5) 50.
 Ρέτζης (1) 42.
 Ρουσέας (6) 30.
 Ρουσέτος (17) 38, 47, 53.
 Ρουτζέρης (10) 13.
 Σακογιανᾶτα (1) 36.
 Σαλβιάτης (21) 109, 112.
 Σανμπάτης (5) 25.
 Σαρακίνης (3) 20.
 Σβερόνας (14) 3, 10.
 Σιγοῦρος (12) 10.
 Σιδεροκαστρίτης (1) 22.
 Σιέρμης (13) 20.
 Σκιαδόπουλος (1) 41—(13) 5, 6.
 Σκοπιώτισσα (6) 11.
 Σούρμπαινα (1) 19.
 Σούρμης (1) 27, 49, 50.
 Σοφιανός (4) 49.
 Στέφανος (5) 46.
 Στρούζας (5) 36.
 Στροφᾶδες (5) 21.
 Σωφρόνιος (19) 27.
 Τζαβαλᾶς (1) 16.
 Τζελαήτης (15) 41, 46.
 Τόγιας (3) 21.
 Τριάς (άγια) (4) 3, 14.
 Τρούσας (1) 50.
 Φακᾶς (21) 123.
 Φασόης (21) 108.
 Φίλιππος (5) 45.
 Φλόρος (13) 10.
 Φραγκόπουλος Β. (6) 2, 27.
 Φραγκόπουλος Γ. (5) 24.
 Φραγκόπουλος Ν. (5) 16.
 Φράγκων ἐπίσκοπος (5) 9.
 Φραντζέσκος (17) 27, 31, 37, 45.
 Χαϊκάλης Γ. (3) 17.
 Χαϊκάλης Θ. (3) 17.
 Χαραλάμπους (19) 1, 29, 34, 36,
 39, 41, 10, 3.
 Χαράτορας (3) 21.
 Χάριστος (19) 29.
 Χαρτᾶς (5) 35.
 Χρυσολουρᾶς (14) 2.
 Χρυσοπλεύρης (4) 5—(5) 30.
 Χριστούγεννα (2) 28.